

[Formanden.]10) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af Den internationale Sukkeroverenskomst af 1968.

11) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning vedrørende idrættens forhold [af Kjeld Olesen m. fl.].

12) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om folkebiblioteker m. v.

13) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om pensioner efter tidligere tjenestemandsløve m. v.

Mødet hævet kl. 17.04.

59. møde.

Onsdag den 18. februar kl. 10.

Formanden: Fra medlem af folketinget *Hauch*, der har haft orlov på grund af sygdom, har jeg modtaget meddelelse om, at han fra og med den 1. marts d. å. atter kan give møde i tinget. Stedfortræderens, *Skov Thulesens*, hverv som midlertidigt medlem af folketinget ophører herefter fra nævnte dato at regne.

Det er meddelt mig, at medlem af folketinget *Merete Bjørn Hanssen*, der den 14. januar 1970 har stillet et spørgsmål til finansministeren til mundtlig besvarelse, i stedet for nu har udbedt sig skriftligt svar.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring.

(Lovforslaget (nr. 126) findes i tillæg A. sp. 2369, fremsættelsen i tidenden sp. 3233).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 2-8 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Arbejdsmarkedsnævnenes funktionsperiode og dagpengehjælpens varighed).

(Lovforslaget (nr. 127) findes i tillæg A. sp. 2483, fremsættelsen i tidende sp. 3233).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om erhvervsræssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere. (Om kursusnævnet).

(Lovforslaget (nr. 128) findes i tillæg A. sp. 2491, fremsættelsen i tidenden sp. 3234).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om iværksættelse af offentlige arbejdere m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse.

(Lovforslaget (nr. 129) findes i tillæg A. sp. 2499, fremsættelsen i tidenden sp. 3234).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om offentlig forsorg. (Hjælp til betaling af medlemsbidrag til arbejdsløsheds-kasser og sygekasser).

(Lovforslaget (nr. 130) findes i tillæg A. sp. 2335, fremsættelsen i tidenden sp. 3359).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Om arbejdsløshedsunderstøttelse).

(Lovforslaget (nr. 131) findes i tillæg A. sp. 2345, fremsættelsen i tidenden sp. 3360).

Første behandling af forslag til lov om ændring af sygeforsikringsloven. (Bortfald af kontingenthjælp).

(Lovforslaget (nr. 132) findes i tillæg A. sp. 2349, fremsættelsen i tidenden sp. 3360).

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om ændringer i arbejdsanvisningen m. v. [af Kjær Rasmussen og Sigsgaard].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXI) findes i tillæg A. sp. 1513, fremsættelsen i tidenden sp. 2326).

Forslagene sattes til forhandling.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard): I den buket af forslag, der skal behandles her i formiddag, indgår også det af medlemmerne hr. Kjær Rasmussen og hr. Sigsgaard fremsatte forslag til folketingsbeslutning om ændringer i arbejdsanvisningen m. v. Forslaget indeholder dels nogle punkter om ændring af arbejdsanvisningen, dels et forslag om, at arbejdsministeren træffer afgørelse om den geografiske placering af nye virksomheder, der beskæftiger mindst 5 arbejdere. Regeringen kan ikke anbefale tinget at gøre dette forslag til genstand for en velvillig behandling, og det fremgår bl. a. af, at det nævnte forslag ikke er optaget i eller omfattet af de forslag, som i øvrigt behandles her i dag.

Erling Dinesen: Det er jo et meget omfattende revisionsarbejde, det såkaldte Wechselmann-udvalg, som den tidligere regering nedsatte i 1964, har udført. Det synes jeg der er grund til at sige tak for, selv om det ikke har været muligt at få forslag frem, der er i overensstemmelse med socialdemokratiets og arbejdsløhedskassernes principielle standpunkter på vigtige områder.

Jeg har forstået, at det lovforslag, som har givet anledning til, at førstebehandlingen er rykket frem, er lovforslag nr. 127 om arbejdsmarkedsnævnenes funktionsperiode m. v., idet det bl. a. vedrører mere teknisk betonedede ting som beskikkelser indtil videre af formænd for og medlemmer af arbejdsmarkedsnævnenene, fordi deres funktionsperiode udløber den 1. april i år, hvorimod forslaget vedrørende arbejdsformidling og arbejdsløhedsforsikring, som det er nævnt i selve forslaget, skulle træde i kraft den 1. oktober. Det havde unægtelig været mere hensigtsmæssigt, om forslagene var kommet så tidligt, at der havde været tale om en fælles ikrafttræden til 1. april, og det bør i alle tilfælde ikke være senere, hvad angår forhøjelsen af understøttelsessatserne.

Det andet vigtige spørgsmål i lovforslaget om arbejdsanvisning m. m. har forbindelse med indførelsen af fuld folkepension fra 1. april 1970. Det foreslås, at de 67-årige arbejdsløhedskassemedlemmer, som fra 1. april har ret til fuld folkepension, kun kan få udbetalt understøttelse i 78 dage i løbet af en 12 måneders periode. Det er en ændring i forhold til udvalgets indstilling, som

jeg tror vi må have en lidt nærmere forklaring på. Der ligger en hel del uklare ting her, og forholdet er også det, at forslaget vedrørende disse spørgsmål ikke er i overensstemmelse med den indstilling, som er kommet fra udvalget. Jeg er også klar over, at tilsvarende problemer behandles i socialudvalget, og dér må vi vel søge at få koordineret tingene og få afklaret, hvad der skal ske på dette felt.

Lovforslag nr. 129 om iværksættelse af offentlige arbejder m. v., som vedrører amtsarbejdsnævnenes ophævelse, skal også træde i kraft den 1. april 1970. Dette forslag betyder, så vidt jeg kan se, blot, at disse nævns opgaver overføres til arbejdsmarkedsnævnenene. Det har jeg ingen særlige bemærkninger til, men jeg har bemærket, at vi snart kan vente forslag til en ny beskæftigelseslov, og det hilser jeg med tilfredshed. Jeg tror nok, at der i høj grad er behov herfor.

Selve hovedforslaget er jo nr. 126, der vedrører en omfattende tekniske revision af arbejdsformidling og arbejdsløhedsforsikring. Må jeg først sige et par ord om arbejdsformidlingen.

Jeg håber, at den kommer til at fungere bedre i den kommende tid, end den har gjort indtil nu. Det er klart, at der altid må være indkøringsvanskeligheder, det måtte man forudse, og det har der altså også været tale om. Der har været temmelig mange klager, har jeg hørt rundt omkring, også over, at der ikke blev stillet penge nok til rådighed for arbejdsformidlingen til, at den kunne virke efter hensigten, og der har også været klager over, at der ikke var personale nok.

Jeg mener, at man nu må koncentrere kræfterne om den hovedopgave, som arbejdsformidlingen har, nemlig at sikre de arbejdssøgende mulighed for hurtigere at få ny beskæftigelse og ikke en hvilken som helst beskæftigelse, men et arbejde, som svarer til evner, anlæg og kvalifikationer, og jeg mener, at det ikke bare er arbejdsgiveren, som skal kunne vælge og vrage for at få den bedste arbejdskraft, også arbejder og funktionær må have ret til at søge at få det bedste job. Jeg mener altså, at også arbejder og funktionær må sikres et valg mellem flere muligheder.

Så mener jeg i øvrigt, at der bør -- og

[Erling Dinesen.]

det er meget vigtigt — gennemføres en varslingspligt for arbejdsgiverne. Det tror jeg er et spørgsmål, man meget hurtigt skal tage op og se at få en løsning på, en varslingspligt, således at arbejdsformidlingen i god tid får meddelelse om eventuelle indskrænkninger i eller udvidelser af arbejdsstyrken i virksomhederne rundt omkring. Det er egentlig et ganske rimeligt krav at stille, synes jeg, og det vil sikre, at de arbejdssøgende hurtigere får nyt arbejde; der ligger altså også en samfundsmæssig, en social interesse i at få klaret dette problem. Jeg håber, at også de lokale arbejdsmarkedsnævn aktivt kan medvirke til at sikre beskæftigelsen, ikke blot lokalt, men altså i alle dele af landet.

Det er også vigtigt med fornøden bevægelighed på arbejdsmarkedet. Det er der næppe nogen uenighed om, men derfor tror jeg også, det er nødvendigt at se nærmere på de ydelser, som skulle bidrage til at sikre denne bevægelighed. Det gælder ydelserne til rejsehjælp, udgifter ved dobbelt husførelse, flyttehjælp, hjælp til bolig og etablering og befordringsudgifter. Det er ganske givet, at der her er tale om ting, som i høj grad kan medvirke til bevægelighed, og jeg har en stærk fornemmelse af, at de ydelser, der i dag betales, ikke er tilstrækkelige til, at vi kan få det formål opfyldt, som vi gerne vil have opfyldt. Jeg mener også, det må være et naturligt krav, at der sikres den arbejdssøgende en rimelig bolig i forbindelse med fjernanvisning; jeg håber i øvrigt, at det foreslåede landsarbejdsnævn bliver så effektivt, at det virkelig kommer til at spille en rolle i arbejdsmarkedspolitikken også på det lokale plan.

Hvad angår selve arbejdsløshedsforsikringen, er der både tale om forbedringer og forhold, som efter vor opfattelse absolut ikke er tilfredsstillende. Jeg er enig i, at det er påkrævet at få løst problemerne for alle de deltidsbeskæftigede; vi må regne med, at der bliver stadig flere af dem. Nu foreligger der et forslag til en løsning; hvordan det vil virke i praksis, er det lidt svært på nuværende tidspunkt at sige noget om, men jeg er enig i, at forsøget bør gøres, og det er så muligt, reglerne skal revideres, når nogen erfaring er indhøstet.

Jeg vil også gerne sige, at det længe har

været nødvendigt, bl. a. på grund af de strukturændringer, som sker, den strukturrationisering, som foregår, at sikre selvstændige erhvervsdrivende, der overgår til lønarbejde, rimelige muligheder for at komme ind i forsikringen; det problem har man nu altså også i udvalget fundet en foreløbig løsning på.

Et af de allervigtigste spørgsmål for os er selvsagt understøttelsen, altså dagpengesatsen. Efter forslaget fastsættes maksimumsatsen fremtidig hver 1. april til 90 pct. af den gennemsnitlige timeløn for alle arbejdere i håndværk og industri, vel at mærke i det foregående års april kvartal. Det betyder en forhøjelse på godt 10 kr. om dagen, og dette beløb svarer nogenlunde til den kildekat, som nu trækkes af understøttelsen. Forholdet er altså det, at de arbejdsløse under ledigheden ikke bliver økonomisk bedre stillet, end de var tidligere. Jeg skal ikke gøre så forfærdelig mange bemærkninger herom, socialdemokratiets stilling er kendt, vi har fremsat forslag om en maksimumssats på ca. 100 kr. og således, at en arbejdsløs kan opnå 90 pct. af den løn, han havde tjent op til ledigheden. Efter forslaget har arbejdsministeren fastholdt de hidtidige bestemmelser om 80 pct., og lad mig sige det lige ud: det kan vi afgjort ikke tiltræde. Vi mener fortsat, at vi har råd til at sikre alle, der uden egen skyld bliver arbejdsløse, en egentlig erstatning for den tabte arbejdsfortjeneste; det synspunkt har som bekendt også det radikale venstre haft, før man allierede sig med venstre og konservative. Vi har fortsat den opfattelse, bl. a. fordi vi på ny kan opleve, at omkring 40.000 familier rammes af arbejdsløshed måske alene som følge af regeringens økonomiske politik, vi har oplevet det, og vi kan komme ud for at opleve det på ny. Vi har unægtelig vore bange anelser med den politik, regeringen åbenbart vil fastholde for det kommende finansår. Vi mener simpelt hen, det er socialt uforsvarligt at lade de arbejdsløse betale for en forkert politik. Der må være økonomisk tilskyndelse til selv at søge arbejde, siger arbejdsministeren i sin fremsættelsestale. Jeg kunne godt have lyst til at spørge, om en sådan tilskyndelse ikke allerede er til stede. Vi ved, at søger en arbejdsløs ikke selv arbejde, anvises han arbejde af arbejdsformidlingen, og nægter

[Erling Dinesen.]

han at tage det — det gælder også, hvis det er ringere betalt arbejde, end han er vant til — får han ingen understøttelse. Sådan er reglerne, og sådan har de været igennem mange år for det mindretal af befolkningen, der har en virkelig arbejdsløshedsrisiko, og jeg synes, vi nu burde være kommet så langt også i velfærd, at vi sikrede disse mennesker fuldt ud under arbejdsløshed.

Hertil kommer så arbejdsministerens forslag, som jeg nævnte det før, om, at disse forbedringer først skulle træde i kraft den 1. oktober i år, til trods for at der var en almindelig forventning om ikrafttræden den 1. april. Jeg har opfattet denne fremskyndelse af første behandling også på den måde, at arbejdsministeren er kommet på andre og bedre tanker, sådan at han nu er indstillet på, at disse om end beskedne forbedringer får virkning fra 1. april.

Selv om det altså i overvejende grad drejer sig om en teknisk revision og om strukturændringer vedrørende arbejdsformidlingen og arbejdsløshedsforsikringen, vil jeg dog gerne understrege den enighed, der i udvalget har været vedrørende bevarelsen af den nuværende struktur i arbejdsløshedsforsikringen og bevarelsen af de principper, forsikringen bygger på. Det tror jeg er noget meget værdifuldt. Forholdet er jo også det, at arbejdsløshedskasserne, de faglige organisationer og arbejdsmarkedspolitikken har en meget nøje indbyrdes forbindelse. Og det er meget vigtigt med et samspil og et samvirke mellem arbejdsformidlingen, arbejdsmarkedsnævne og de lokale kommunale myndigheder. Vi må så håbe, at det nye landsarbejdsnævn og det rådgivende arbejdsmarkedspolitiske udvalg bliver de inspirerende faktorer i arbejdsmarkedspolitikken, som organisationerne har lagt op til at de skulle blive.

Når dette er sagt, vil jeg føje til, at det forekommer mig uforståeligt, at arbejdsministeren til trods for LOs og arbejdsløshedskassernes ønske vil afskaffe arbejdsnævnet som det rådgivende organ vedrørende ar-

bejdsløshedsforsikringen. Det er jo rent saglige spørgsmål, det her drejer sig om; der er ikke for fem øre politik i dem, og jeg begriber simpelt hen ikke arbejdsministerens stilling til dette spørgsmål. Jeg kender udvalgets indstilling, jeg kender LOs henvendelser herom, og jeg vil derfor opfordre arbejdsministeren til at overveje dette problem en gang til.

Forholdet er også det, at arbejdsministeren ikke har fulgt udvalgets indstilling vedrørende ankenævnets sammensætning; det er også et forhold, vi ønsker drøftet nærmere, men jeg skal ikke gå dybere ind på det her, det er noget, vi kan snakke om i udvalget.

Når det drejer sig om godkendelse af arbejdsløshedskasser, kan jeg principielt være enig i, at de skal have mindst 1.000 medlemmer. Jeg er også opmærksom på adgangen til dispensation, men jeg mener ikke, det kan være sådan, at denne dispensation skal være tidsbegrænset til 1. april 1974. Det vil simpelt hen være sådan, at nogle kasser overhovedet ikke inden det tidspunkt kan nå at få afholdt delegeretmøde, og de ganske få kasser, det drejer sig om, burde fortsat kunne eksistere, indtil naturlige sammenslutninger har fundet sted. Det koster jo ikke det offentlige noget som helst, og jeg begriber altså ikke, at det absolut skal klares på den måde, som det er foreslået her. Men også det kan vi vende tilbage til.

Jeg vil også gerne gøre et par bemærkninger om understøttelse i forbindelse med strejke og lockout. Disse regler er jo ikke i overensstemmelse med den ILO-konvention nr. 102, som vi har ratificeret. Det har arbejdsministeren gjort opmærksom på, og det mener jeg altså også vi kan snakke lidt nærmere om. For hvis der er tale om en permanent lovgivning her, var det jo rart, om udvalget ikke bare arbejder med disse ting, men også får dem klaret i forbindelse med revisionen her.

Der er et andet principielt spørgsmål, som jeg også lige vil nævne. Det drejer sig

[Erling Dinesen.]

om lærlinges medlems- og understøttelsesret. De gunstigere understøttelsesregler gælder ifølge forslaget kun for de såkaldte § 1-lærlinge i henhold til lærlingeloven; derimod ikke for lærlinge, der indgår læreforhold efter det fyldte 18. år, og det vil stadig flere lærlinge gøre på grund af den længere skoleuddannelse, ligesom andre forhold spiller en rolle i den sammenhæng. Derfor mener jeg, at disse lærlinge bør tages med, også fordi de — det gælder i alle tilfælde inden for store fagområder — økonomisk er stillet ganske på samme måde som de lærlinge, der indgår et læreforhold før det fyldte 18. år.

Der er selvsagt mange andre spørgsmål, som der kunne være grund til at nævne. Men det skal jeg gemme til udvalgsarbejdet. Det vil føre alt for vidt at gå ind på dem her. Det vigtigste for os er, som jeg allerede har nævnt det, forhøjelsen af arbejdsløshedsunderstøttelsen, altså erstatningen for tabt arbejdsfortjeneste og dens ikrafttræden.

Så er der forslaget til folketingsbeslutning af VS. Jeg må ærligt indrømme, at jeg synes ikke, det er noget særlig realistisk forslag, VSerne har stillet. Hvis det nu var så galt, som det er antydet i bemærkningerne til forslaget, kunne der måske være grund til at hilse det velkommen. Så galt som beskrevet er det heldigvis ikke, selv om der, som jeg allerede har anført det, knytter sig mangler til arbejdsformidlingssystemet.

Hvad angår punkt 1, der går ud på at føre anvisningen tilbage til A-kasserne, ved man jo meget vel, at det kun er et rent demonstrationsforslag. Forslaget løser ingen problemer, skaber ikke bedre vilkår for de arbejdsløse, politisk set er det håbløst. Tænk, om man i stedet havde haft nogle konstruktive tanker til udbygning af arbejdsformidlingen, sådan at der i højere grad end nu blev skabt sikkerhed for, at arbejdsløse så hurtigt som muligt fik nyt og helst bedre arbejde. Det, vi må tilstræbe, er, at den arbejdsløse får disse flere og bedre muligheder; derfor mener jeg, at den arbejdsformidling, som vi nu har fået, må udbygges, og der må bevilges de fornødne midler, så den er i stand til at klare opgaverne på den rigtige måde.

Punkt 2 vedrører spørgsmålet om arbejdsvægring, der medfører tab af ret til understøttelse. Det er mange gange i det sidste års tid påstået, at disse regler er en følge af det nye formidlingssystem. Det er imidlertid ikke rigtigt. I princippet har disse regler jo været gældende et halvt hundrede år, og jeg mener, at de skal praktiseres med megen varsomhed. Jeg mener, at der i høj grad bør tages menneskelige hensyn, og det er for mig det afgørende. Det er af afgørende betydning, at alle, som kan arbejde, får mulighed for det, og anvises der arbejde uden for hjemstedet, må det være en klar forudsætning, at der sikres den enkelte menneskeværdige forhold, og det gælder ikke mindst i forbindelse med boligspørgsmålet.

Punkt 3, der sigter på at give ret til afvisning af arbejde uden for det hidtidige arbejds- eller fagområde, synes jeg ikke er særlig velovervejet, medmindre man ønsker en konstant højere arbejdsløshedsprocent end strengt nødvendigt, og det gør man formentlig ikke, men det vil, så vidt jeg kan se, blive resultatet, såfremt forslaget vedtages. Vi ved alle sammen, at den tekniske udvikling i disse år går så stærkt, at gamle hæderkronede fagområder helt eller delvis forsvinder, nye fag og brancher er opstået og er i voldsom vækst. Vi kan da ikke bare arbejdsløsheds pensionere tusinder af arbejdere, som har muligheder, måske store muligheder, i de nye fag og på de nye arbejdsområder. Det mener jeg vi skal være opmærksom på i stedet for at stille forslag af denne karakter.

I punkt 4 foreslås det, at arbejdsministeriet skal bestemme placeringen af nye virksomheder med mere end 5 ansatte. Det er vel et job for en arbejdsminister at få. Jeg ved ærlig talt ikke, om man har regnet med, at vi skulle tage dette forslag alvorligt. Jeg har i alle tilfælde meget svært ved det, det må jeg erkende. Jeg ville nødigt dirigere de næste 100 supermarkeder til Nordjylland, når det er i hovedstadsområdet, der er behov for dem, og noget i den retning ville jo blive konsekvensen af forslaget.

Når dette er sagt, skal føjes til, at jeg hellere havde set, at man havde behandlet dette vigtige egnsudviklingsspørgsmål lidt seriøst. Jeg finder også, at det er rigtigere at flytte virksomheder end at flytte menne-

[Erling Dinesen.]

sker. Jeg ønsker gerne en langt mere omfattende egnsudviklingsindsats, end der er tale om i dag, men det er klart, at der må være naturlige forudsætninger for virksomhederne i de egne af landet, hvor vi ønsker at flytte dem hen. Der er særdeles gode muligheder for nye virksomheder både i Nordjylland, Vestjylland, på Lolland-Falster, Bornholm og andre steder. Der er mange arbejdsløse i disse områder, som har boliger. Hvorfor skal de tvinges til at flytte andre steder hen, hvor der ingen boliger er? Det må samfundsmæssigt set være en vigtig opgave at flytte industrien ud, hvor arbejdskraften findes. Det er vore principielle synspunkter, men disse problemer klares jo ikke ved et overfladisk forslag som det, vi her er præsenteret for.

De andre ting skal altså vente til udvalgsarbejdet.

Simonsen: Begrebet aktiv arbejdsmarkedspolitik, som i det sidste tiår er kommet til at spille en større og større rolle i det moderne industrisamfund, er vel nok et område, som vi herhjemme op igennem tresserne mere har diskuteret end konkret søgt at indlægge i lovgivningen. Regeringens forslag til lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring og de deraf følgende konsekvensændringer er i så henseende en virkelig nyskabelse på det arbejdsmarkedspolitiske område. Mon det ikke i virkeligheden er første gang, vi i lovgivningen overhovedet møder udtrykket aktiv arbejdsmarkedspolitik? Jeg tænker her på arbejdsministerens målsætning for arbejdsformidlingen i lovforslagets § 1, hvor det gøres klart, at arbejdsformidlingen har til opgave som led i en aktiv arbejdsmarkedspolitik at følge udviklingen på arbejdsmarkedet, at tage initiativ til foranstaltninger af arbejdsmarkedsmæssig betydning og at yde statslige og kommunale myndigheder bistand ved indsamling og vurdering af oplysninger vedrørende arbejdsmarkedsforhold.

Det er et reelt oplæg til en stadig større smidiggørelse af arbejdsmarkedet og dermed et redskab til at bibeholde den fulde produktive beskæftigelse i et dynamisk samfund med de løbende strukturproblemer, en sådan udvikling fører med sig. For det arbejdsformidlingssystem, som nu snart

har fungeret et års tid, betragter vi det samtidig som et betydningsfuldt vitamintilskud i en periode, hvor man i visse kredse søger at lægge dette system hindringer i vejen, som vi jo bl.a. ser det her i dag i venteresocialisternes forslag til folketingsbeslutning om ændringer i arbejdsanvisningen. Målsætningen må være at gøre vejen mellem arbejdssøgende og arbejdsgiver kortest mulig og at skabe muligheder for at overvinde geografiske og uddannelsesmæssige forhindringer for at opnå passende beskæftigelse. Som sådan er de foreslåede ændringer af formidlingssystemet, det være sig centralt, regionalt eller lokalt, en videreførelse af det arbejde, der er påbegyndt for et års tid siden.

Jeg vil gerne i forbindelse med den nye organisationsplan specielt fremhæve arbejdsmarkedsnævnene, hvis reducerede antal jo må ses som en konsekvens af kommunalreformen. Der er her tale om, så vidt jeg kan se, en gren af systemet, som vil kunne få overordentlig stor betydning for opfyldelsen af den målsætning, vi stiller os, og man må være meget opmærksom på udviklingen med hensyn til at få skabt tilstrækkelig effektiv kontakt til de aktiviteter, der finder sted inden for et nævns område — og man kunne måske også føje til: mangelen på aktiviteter.

Også kontakten til social- og sundhedsvæsenet er i denne forbindelse uhyre vigtig, og der er grund til at pege på, at vi, når socialreformen er ført ud i livet, igen må overveje, hvorvidt arbejdsformidlingssystemet og socialvæsenet skal knyttes nærmere sammen, end der er tale om i dette lovforslag. Jeg tror, det i praksis vil vise sig, at det ikke er tilstrækkeligt, at en af de kommunale repræsentanter i arbejdsmarkedsnævnet samtidig er medlem af amtskommunens udvalg for sociale og sundhedsmæssige anliggender, idet den administrative praksis jo vil være den, at man stadig væk henvender sig i Vestergade, når man er arbejdssøgende, og i Østergade, når man er i andre trangssituationer.

Men som sagt, her må vi foreløbig drage nytte af de erfaringer, vi kan høste i de kommende år. Når det drejer sig om nævnsrepræsentanterne i almindelighed, synes jeg nok, det kunne være rimeligt, om udpegningen af de fem medlemmer fra hver af hoved-

[Simonsen.]

organisationerne skete efter forhandling med andre interesserede organisationer. Jeg tænker her på, at vi jo i dag har flere landsdækkende funktionærganisationer, som med rimelighed kunne have ønsker om repræsentation i arbejdsmarkedsnævnene, selv om de ikke er omfattet af Landsorganisationen i Danmark.

Samtidig med at jeg synes, det er en fornuftig løsning, at regler for den private arbejdsanvisning nu placeres i loven om arbejdsformidling, vil jeg dog gerne understrege tilfredsheden med, at der ikke sker principielle ændringer for denne virksomhed. Der er og vil fortsat være enkelte områder, der til trods for et effektivt landsomfattende system kræver en særlig behandling.

Når vi ser på lovforslagets andet centrale afsnit, nemlig arbejdsløshedsforsikringen, synes jeg, der er grund til glæde sig over, at det såkaldte Wechselmann-udvalg i enighed har kunnet indstille et forslag til folketinget, og at nyskabelserne i forslaget så klart følger målsætningen for den aktive arbejdsmarkedspolitik. Af nyskabelser synes jeg især, der er grund til at pege på forsikringsmulighederne for deltidsbeskæftigede, lempeligere optagelsesmuligheder for selvstændige, forhøjelse af aldersgrænsen for optagelse i en A-kasse samt forhøjelse af maksimumsgrænserne for dagpengeydelse under arbejdsløshed.

Jeg synes, det er særdeles tilfredsstillende, at organisationerne er nået til enighed om en godkendelse af deltidsbeskæftigelse. Det har i virkeligheden været utilfredsstillende, at disse lønmodtagere i en arbejdsløshedssituation ikke har haft mulighed for at opnå dagpengeydelse, og der er for mig ingen tvivl om, at det nye system vil give mulighed for væsentlig flere kvinder på arbejdsmarkedet. Ordningen fører os nærmere mod en ligestilling af mand og kvinde og giver samfundet muligheder for væsentlig større udnyttelse af i mange tilfælde ubrugte uddannelser blandt kvinder.

Endelig må vi vel også sige, at det ikke alene er for kvinden, der bliver tale om en større valgfrihed, men i virkeligheden også for manden i en tid, hvor vi vel alle fornemmer, at der måske i en række tilfælde ligger

familieønsker om, at kvinden har heldagsarbejde og manden halvdagsarbejde.

I øvrigt synes jeg også, det er værd at understrege, at de nye regler giver en væsentlig større fleksibilitet med hensyn til de ældre mulighed for en trinvis afgang fra arbejdsmarkedet. Ifølge Statistiske Efterretninger nr. 74 for 1969 havde vi i maj 1969 ca. 300.000 deltidsbeskæftigede i Danmark. Heraf var 234.000 kvinder, hvilket udgjorde 43 pct. af samtlige gifte kvinder i erhverv og 31 pct. af samtlige erhvervs-mæssigt beskæftigede kvinder. Det synes jeg nok understreger stærkt, at der med denne nyskabelse i lovgivningen også i høj grad er tale om et stort socialpolitisk fremskridt.

Med de strukturændringer, der finder sted på arbejdsmarkedet, er det også betydningsfuldt, at selvstændige erhvervsdrivende, landmænd osv. får lempeligere muligheder for optagelse i A-kasserne, således at man nu efter 6 måneder som nydende medlem kan opnå ret til dagpenge. På samme måde tager forslaget om at hæve aldersgrænsen for optagelse som nydende medlem fra 60 til 65 netop sigte på denne på mange måder vanskeligt stillede gruppe.

I denne forbindelse har jeg bemærket mig, at arbejdsministeren i sin fremsættelse samtidig henleder opmærksomheden på de overvejelser, der for øjeblikket gøres med henblik på at ændre den såkaldte 14.000 kr.s regel for grundværdi. En ændring af denne regel er væsentlig for at afrunde de bestræbelser, der må gøres for at lette den selvstændiges overgang til arbejdsmarkedet, idet reglen jo bl.a. også kommer til at spille ind i forbindelse med mulighederne for dækning i fortabt arbejdsfortjeneste under omskoling.

Hvad angår dagpengeydelse henses højde, bliver maksimumsgrænsen nu løftet til 90 pct. af gennemsnitsarbejdsfortjenesten for alle arbejdere inden for håndværk og industri i henhold til den officielle lønstatistik, samtidig med at den nuværende grænse på 80 pct. af det enkelte medlems hidtidige arbejdsfortjeneste bibeholdes. Efter lovforslagets bemærkninger vil maksimumsbeløbet beregnet pr. 1. april 1969 blive 78 kr. pr. dag, altså en forbedring på 10,50 kr., og når vi rykker frem til at benytte beløbet pr.

[Simonsen.]

1. april 1970, må vi vel forvente en yderligere forhøjelse på 5-6 kr. pr. dag, således at den samlede forhøjelse bliver et sted mellem 15 og 16 kr. Der er således tale om en ret betydelig stigning i maksimumsbeløbet størrelse, og vi noterer med meget stor tilfredshed, at det har været muligt i Wechselsmann-udvalget at nå til enighed om dels berettigelsen af en stigning, dels beløbets størrelse.

Det, der derimod kan undre i den aktuelle situation, er, at socialdemokratiet til trods for denne enighed stadig væk forsøger at overbyde med hensyn til understøttelsernes højde. Da hr. Erling Dinesen som arbejdsminister nedsatte Wechselsmann-udvalget og i kommissoriet bl.a. anførte, at man ønskede en stillingtagen til forholdet mellem løn og forsikringsydelse, og hr. Erling Dinesen gav udvalget en repræsentation for hovedorganisationerne og A-kasserne, må man vel formode, at det var, fordi han som minister også havde haft til hensigt at følge udvalget, såfremt der kunne opnås enighed om satsernes størrelse. Nu har vi enigheden, men hr. Erling Dinesen og hans parti ønsker åbenbart ikke at tage imod på nuværende tidspunkt. Jeg synes nok, det i denne forbindelse er værd at bemærke, hvad LOs medlemsblad Løn og Virke fornylig har skrevet. Jeg beder om tilladelse til at citere fra Løn og Virke nr. 2, 1970, side 4. Der står:

„LOs forretningsudvalg understreger, at man ikke har fået alle ønsker opfyldt med hensyn til forhøjelse af satserne for ledighedsunderstøttelse. Man har således måttet renoncere på kravet om at forhøje understøttelsen ud over de 80 pct. Alligevel indeholder forslaget så mange væsentlige forbedringer, at det ville være ansvarsløst ikke at godkende disse. Blandt forhøjelserne er en væsentlig forhøjelse af dagpengesatserne med omkring 10 kr. i forhold til de nuværende dagpenge.“

Vi vil håbe, at også hr. Erling Dinesen, som dog har visse relationer til den pågældende organisation, i de kommende uger vil nå frem til den samme realistiske erkendelse, som tilfældet har været i LO.

Med hensyn til dagpengereglerne for pensionistgruppen er der i lovforslaget tale om

en forbedring i forhold til betænkningen, nemlig en tilpasning af det system, vi for øjeblikket behandler på sygedagpengeområdet, nemlig dagpengereget i 78 dage inden for et år. Jeg tror, at det for at fremme lysten til at være erhvervsaktiv så længe som muligt er vigtigt, at en arbejdsløshedsperiode for en pensionist ikke øjeblikkeligt rammer økonomisk.

I øvrigt er reglerne, som her er foreslået, ikke helt identiske med det forslag, som vi arbejder med på sygedagpengeområdet, idet der for sygedagpengene gives en dispensationsmulighed for invalidepensionisterne, og jeg vil gerne spørge arbejdsministeren, om han vil muliggøre en forlængelse af dagpengereget for invalidepensionister, når særlige forhold gør sig gældende, på samme måde som vi diskuterer det i forslaget om sygedagpengene. Jeg tror, at det ikke mindst ud fra et revalideringssynspunkt vil have stor betydning med en sådan tilføjelse til lovforslaget.

I samme forbindelse er det værd at pege på, at maksimumsperioden for udbetaling af dagpenge nu ændres, så systemet bliver mere overskueligt, idet det bestemmes, at medlemmerne forud for hver udbetaling af dagpenge skal have haft arbejde i mindst 26 uger inden for de sidste 3 år. Og hvad angår fremmedarbejderne, kan vi nu glædeligt konstatere, at vi begynder at få dem med ind i lovgivningen, således at vi nu her bl.a. får mulighed for at yde rejsetilskud til hjemlandet, når der ikke er muligheder for at anvise dem beskæftigelse her i landet. Det synes jeg er en fornuftig nyskabelse og det første eksempel på, at vi virkelig tager dette område alvorligt.

Jeg skal ikke gå yderligere i detaljer med den resterende del af paragrafferne, men kun som afrunding på dette afsnit anføre, at vi med de foreslåede ændringer vil kunne opnå en væsentlig større mobilitet på arbejdsmarkedet, og at forslaget arbejdsmarkedspolitisk som socialpolitisk må ses som en ret væsentlig forbedring. Jeg skal da ikke lægge skjul på, at vi i den konservative folketingsgruppe stadig væk ser frem til den dag, hvor en overflytning af A-kassesystemet til den sociale sektor kan finde sted, således at alle borgere i samfundet kan omfattes af en arbejdsløshedsforsikring, men vi erkender, at tidens fylde ikke er

[Simonsen.]

inde. Derimod vil jeg håbe, når vi ser på de generelle linjer i A-kassestrukturen, at ånden i den nye lov og den nye organisatoriske opbygning vil gøre det muligt, at alle A-kasser, der ellers opfylder lovens betingelser, også får de samme rettigheder. Jeg tænker her på Funktionærernes og Tjenestemændenes Arbejdsløsheds-Kasse, og jeg tænker på Danmarks Aktive Handelsrejsendes Arbejdsløsheds-kasse, som stadig væk kører rundt med et princip, hvorefter man ved overflytning fra en anden A-kasse stadig væk har et års karantæne. Jeg er af den opfattelse, at tiden nu må være inde til, at disse kasser får samme betingelser som øvrige A-kasser.

Spørgsmålet om denne lovs ikrafttræden har jo været diskuteret ivrigt i de sidste par uger, og der har måske hos oppositionen været en lyst til at give det indtryk af, at datoen 1. oktober 1970, som er anført i lovforslaget, var et udtryk for en slags forhandlingsmønstre. Jeg synes derfor, der er grund til at sætte en streg under, hvordan forhistorien i denne sag egentlig har været. Wechselmann-udvalget afgav sin betænkning den 17. december sidste år, lovforslaget blev fremsat den 3. februar, og i dag, to måneder efter betænkningens afgivelse, har vi lovforslaget til første behandling. Det er vist sjældent, at vi, med skyldig hensyntagen til en grundig bearbejdning af det udvalgsmateriale, der bliver lagt frem, så hurtigt har fået et forslag til første behandling.

Vi er fra vor side parat til at medvirke til en hurtig udvalgsbehandling, men der melder sig jo dernæst spørgsmålet om, hvor hurtigt A-kasserne overhovedet er i stand til at føre loven ud i praksis. Men som sagt, vi er parat til at fremme sagen så meget som muligt. Skulle datoen 1. oktober vise sig til trods for vore anstrængelser at blive den endelige, er det imidlertid nødvendigt, at vi får lovforslaget om arbejdsmarkedsnævnenes funktionsperiode og dagpengehjælpens varighed for pensionister gennemført pr. 1. april.

Lovforslaget om kursusnævnets indplacering i lov om erhvervsfaglig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere og lovforslaget om iværksættelse af offentlige arbejder, hvor arbejdsnævnenes inkorporeres i løsningen af opgaverne, kan vi give tilslutning til. Det

samme gælder socialministerens forslag om, at muligheden for ydelse af hjælp til medlemsbidrag til anerkendte arbejdsløsheds-kasser nu indføres i loven om offentlig forsorg.

Må jeg til slut sige om venstresocialisternes forslag til folketingsbeslutning om ændringer i arbejdsanvisningen m.v., at dette forslag er, som allerede antydnet fra hr. Erling Dinesens side, yderst vanskeligt at tage alvorligt. Det strider totalt mod målsætningen for en moderne arbejdsmarkedspolitik, og når man oven i købet i bemærkningerne læser udtryk som „deportationsloven“, føler man sig uægtelig hensat til middelalderen og har svært ved overhovedet at beskæftige sig seriøst med argumentationen. Med al ære og respekt for arbejdsministeriet tror jeg ikke, at forslaget om, at dette ministerium skal bestemme placeringen af virksomheder med over 5 ansatte, vil fremme mulighederne for at opretholde den fulde beskæftigelse i dette samfund. Vi må således afvise dette forslag.

Jeg skal på min gruppes vegne anbefale regeringens lovforslag til en hurtig og villig behandling.

Robert Christensen: Det er med særlig glæde, jeg i dag kan takke ministeren og regeringen, fordi adskillige af de lovforslag, vi i dag skal behandle vedrørende arbejdsmarkedets sociale og andre forhold, indeholder forslag, der helt eller delvis opfylder gamle venstrekrav, som har været ført frem i dette ting og i offentligheden i adskillige år. Ja, nogle af forslagene går for venstres vedkommende helt tilbage til 1950'erne og til venstres program af 1963. Venstres tidligere socialpolitiske ordfører folketingsmand P. E. Eriksen har senest ført dem frem her i tinget, især kravene om decentralisering af arbejdsformidlingen og andre forhold på arbejdsmarkedet, sikring af de deltidsbeskæftigede under arbejdsløshed og omskoling og i denne forbindelse specielt sikring af selvstændige næringsdrivende og deres ægtefæller. Jeg takker for disse skridt i den rigtige retning; jeg er sikker på, at efterhånden som decentraliseringen, administrationsreformen, socialreformen og kommunalreformen skrider frem i de nærmest kommende år, vil man kunne se, at vi må gå videre ad de veje.

[Robert Christensen.]

Det sidste skridt i decentraliseringen er oprettelsen af amtsarbejdsnævne; de er ikke, som ønsket af venstre, i amtskommunalt regie. Jeg er sikker på, at udviklingen hurtigt vil kræve, at de senere kommer til at indgå i amtskommunens normale forvaltning. Vi erkender, at det ikke kan ske nu, men først som et led i den nye opgavefordeling, som gradvis vil blive gennemført i de kommende år.

Der er sket en begrænsning i antallet af arbejdsformidlingskontorer fra 29 til 14. Det er dog hensigten indtil videre at opretholde ca. 300 lokale kontorer. Jeg vil tillade mig at stille spørgsmålet, om de virkelig er nødvendige. Mon ikke disse kontorer har ret få anvisninger i en tid med høj beskæftigelse? Jeg vil tillade mig at foreslå, at i hvert fald nogle nedlægges; eventuelt vil arbejdet kunne bestrides af en enkelt person på det lokale kommunekontor. Dette kunne så være en overgang til den kommunalisering af området, som efter venstres opfattelse senere vil komme. Jeg har ikke dermed taget standpunkt til de mere specielle fags forhold.

Jeg erkender, at f.eks. bagere, havnearbejdere m.fl. med anvisning på unormale tider og under unormale former kan kræve særlige ordninger, og jeg vil i det hele taget bede om, at arbejdsformidlingen administreres så smidigt, som det overhovedet kan gøres.

Som jeg fremhævede, da vi i sin tid drøftede egnsudviklingsloven, mener jeg, at de arbejdsløshedsøer, som endnu er tilbage, må kræve særlige foranstaltninger og en smidig fortolkning af lovgivningen, så disse sidste hvide pletter på kortet kan blive fjernet. Vi erkender i venstre, at disse problemer er blevet mindre under de seneste års fulde beskæftigelse, men der er dog stadig egne, som velstandssamfundet ikke har nået, og som endnu i dag har såvel konstateret som skjult arbejdsløshed. Venstre mener, at man må se velvilligt på hjælp til befordring, til flytning og til erhvervelse af ny bolig for de familier, som endnu er tilbage i arbejdsløshedsøerne uden beskæftigelse. Dog vil jeg også fremhæve, at mere omskoling og mere udflytning af såvel private virksomheder som offentlige institutio-

ner er veje til fuld beskæftigelse i de områder, hvor den fulde beskæftigelse endnu ikke råder.

En godkendt arbejdsløshedskasse kræver nu 1.000 medlemmer mod før 100. Man kan diskutere, om det er et fremskridt eller et tilbageskridt. Derimod kan det ikke diskuteres, at det er et fremskridt, at man nu kan optages til det fyldte 65. år, og at pensionister kan få understøttelse om end begrænset til 78 dage. Et fremskridt er det også, at man skaber lettere betingelser ved krav om færre arbejdsdage, mens man foruden en vis forenkling begrænser betingelserne for at kunne opnå nydende medlemskab til medlemskab i et halvt år for visse personer bl.a. tidligere selvstændige. Det er et fremskridt svarende til Wechselsmannudvalgets betænkning, men det går dog ikke helt så langt, som venstre havde ønsket.

Dette sidste problem fører mig over til de deltidsbeskæftigede. På dette område ligger efter venstres opfattelse et af de største fremskridt, idet man forsøgsvis indfører særregler for deltidsbeskæftigede. Først vil jeg gerne nævne de særlige vanskeligheder, som hidtil har ramt de selvstændige, når de som heltidsbeskæftigede og i øvrigt også som deltidsbeskæftigede gik ind i erhvervslivet som lønmodtagere. Hvad jeg her fremfører, gælder også de selvstændiges ægtefæller. De kunne på grund af de restriktive bestemmelser ofte ikke opnå dagpenge hverken ved arbejdsløshed eller ved omskoling. Under behandlingen af omskolingsloven sidste forår lykkedes det dog at slå en vis breche i administrationen, hvad angår landmænd og gartnere, og jeg vil bede om, at de indrømmelser, som venstre dengang fik via arbejdsnævnet, nu via det nye landsarbejdsnævn kan blive videreført, således at diskrimineringen af de selvstændige og deres ægtefæller kan ophøre.

Jeg mener, at de principielt bør kunne opnå dagpenge uden hensyn til areal, grundværdi, formue m.v. Det er ikke alene et problem for landmænd og gartnere og deres ægtefæller, men også for detailhandlere, fiskere og andre. Princippet bør efter venstres mening være, at hvis de har stået til rådighed for arbejdsmarkedet og har erklæret sig villige til at modtage anvist ar-

[Robert Christensen.]

bejde henholdsvis deltaget i omskolingskursus, bør de også kunne få erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

Arbejdsløshed under deltidsarbejde er også et problem for de selvstændige, men i endnu højere grad for gifte kvinder i almindelighed, for de ældre og eventuelt for unge mennesker, der studerer el. lign. Vi har her et typisk eksempel på, hvorledes udviklingen er løbet fra en forældet lovgivning. Venstre er tilfreds med, at vejen nu banes for de deltidsansatte stadig under det princip, som jeg nævnte før, at de har været til rådighed og er villige til at modtage anvist arbejde.

Der vil naturligvis være overgangsvanskeligheder, som jeg vil bede om at man vil se forstående på. I lovforslaget nævnes, at kun arbejdsløsheds-kasser, der selv nævner det i vedtægten, forpligtes til at optage deltidsbeskæftigede. Mon man næsten kan få et tydeligere bevis på, at hele systemet med arbejdsløsheds-kasser i sin nuværende form er et overgangsfænomen?

Til slut vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger om reglerne for beregning af dagpenge m.v., som ikke er de mindst vigtige fremskridt i loven. Der er her en dobbelt begrænsning, som forekommer venstre at være fornuftig, selv om den som i øvrigt også mange andre bestemmelser måske kan forekomme lidt indviklet. Den sikrede kan højst opnå et beløb, der for en uge svarer til 90 pct. af ugelønnen for en gennemsnitsarbejder i industri og håndværk i det foregående april kvartal. Den anden regel siger, at dagpenge til det enkelte medlem højst udbetales med et beløb, der udgør $\frac{4}{5}$ af medlemmets hidtidige arbejdsfortjeneste. Det er Wechselsmann-udvalgets forslag, og Wechselsmann-udvalget var enigt, og det ved vi jo at hverken socialdemokratiet eller SF vil gå ind for. Ja, der er endda her i salen endog nogle, så vidt man har forstået, som vil kræve 100 pct. erstatning.

Hvorfor kan man nu ikke få det? Hovedgrunden er naturligvis, at det koster penge at gå på arbejde, til tøj, til befordring, til ekstra forplejning m.v., og det er klart, at når man ikke har disse udgifter, skal man heller ikke have dem betalt indirekte gennem fuld erstatning. Dertil kommer, at der måske også kunne anføres andre, mere prin-

cielle synspunkter, der taler imod 100 pct.s erstatning. Venstre synes, det er et fornuftigt forslag, man her er nået frem til.

Lovforslaget om arbejdsmarkedsnævnes funktionsperiode og dagpengehjælpens varighed må vel falde bort, hvis hovedloven bliver vedtaget til ikrafttræden 1. april 1970

De følgende lovforslag betragter vi som konsekvenslove af hovedloven, og hvis vi når at få vedtaget hovedloven, er vi selvfølgelig også villige til at vedtage konsekvenslovene.

Med hensyn til det af hr. Kjær Rasmussen fremsatte forslag til beslutning kan jeg kort tilslutte mig de bemærkninger, hr. Erling Dinesen har gjort, og kan på venstres vegne sige, at vi afviser forslaget.

Vi giver tilsagn om et hurtigt arbejde i udvalget.

Erik Hansen (Ålborg amt): Da vi her i tinget i 1967 påbegyndte arbejdet med det lovkompleks, som nu fortsætter med behandlingen i dag, tog vi de første skridt til en forhøjelse af dagpengesatserne og ved indføjelse af en § 4 gående ud på, at når det var vedtaget, at dagpengene ved arbejdsløshed blev forhøjet, skulle man gå videre så snart som muligt og gå over til at lade kontrol og anvisning foretage af det offentlige. Dette skete i 1968, hvor en lovgivning om dette blev vedtaget. I dag står vi med et forslag til en moderne og moderniseret lovgivning for arbejdsmarkedet.

Må jeg allerførst gøre den bemærkning, at der står i lovforslaget, at man agter — i øvrigt som konsekvens af kommunalreformen — at ændre antallet af egentlige centralkontorer fra 29 til 14. Det skal, som der står i lovforslaget, ske over en vis overgangsperiode. Jeg vil gerne spørge arbejdsministeren, om det ikke er muligt at gøre denne overgangsperiode forholdsvis begrænset, idet det forekommer mig, at når man på en lang række andre administrative felter ret hurtigt kan følge kommunalreformkommissionens betænkning op med lovforslag og få dem ført ud i livet, så er det lidt mærkeligt, at man her over en vis periode skal sørge for at få antallet af amter og antallet af egentlige centralkontorer til at falde sammen.

Jeg vil også gerne i denne forbindelse

[Erik Hansen (Ålborg amt).]

sige, at der er et behov for, at man opretter — det er sket i den periode, den gældende lov har virket — lokale kontorer, lokale træffesteder. Da vi sidst behandlede det lovforslag, var det for mange af os noget ret principielt, at man så vidt muligt søgte at få et praktisk samarbejde med de kommunale myndigheder om denne serviceprægede opgave. Jeg ved ikke, i hvilket omfang man virkelig har fået lagt et praktisk samarbejde med de kommunale myndigheder til rette, men jeg vil gerne ved denne lejlighed påpege, at jeg tror, det er meget nødvendigt og meget heldigt, ikke mindst i relation til kommunalreformen og de større kommunale enheder, der nu kommer, at få et meget snævert samarbejde. Jeg tror ikke, det er rimeligt, at man opretter selvstændige kontorer uden i snæver sammenhæng med de kommunale myndigheder, og jeg vil gerne som en lille parentes her føje til, at det er min erfaring, at f. eks. revalideringsinstitutterne har formået at få et snævert og et godt samarbejde med de kommunale myndigheder.

Må jeg videre nævne, at man i lovforslaget har taget op at lave et såkaldt landsarbejdsnævn. Dette landsarbejdsnævn har bag sig et bredt udsnit af repræsentanter for arbejdsgivere og for arbejdstagere. Jeg synes, det er udmærket i bredden, hvad angår de opgaver, som er tillagt dette arbejdsnævn. Men når jeg ser på arbejdsmarkedsnævnet, ja, så fornæmmer jeg, at det knap har tilstrækkelig bredde. Jeg savner, skal jeg ærligt vedgå, ligesom lidt mere fasthed i spørgsmålet om repræsentanter for visse grupper, som tilhører funktionærområdet. Jeg savner, at de på samme måde som i landsarbejdsnævnet får et fast stædet. Jeg skal i samme forbindelse nævne, at jeg ved ikke, om man på arbejdsgiverside har mulighed for at tage tilstrækkeligt hensyn til de grupper, som ikke er medlem af Arbejdsgiverforeningen — her tænker jeg specielt på de grupper inden for

håndværkerområdet, som har et specielt organisatorisk stædet.

I det lovforslag, som nu foreligger, gør man en ændring, som forekommer mig at være meget betydningsfuld. Det er spørgsmålet om optagelse som nydende medlem. Her ændrer man 60 år til 65 år som alderskriterium for at blive nydende medlem. Når det forekommer mig at være ret væsentligt, er det, fordi det meget ofte for disse grupper i begyndelsen af 60erne, er svært at tilpasse sig arbejdsmarkedet på grund af alder og på grund af, at de måske kommer fra erhvervsgrupper, hvor de ikke mere kan klare jobbet.

Må jeg sige om dagpengene, at nu er denne sag jo blevet gennemdrøftet i Wechselmann-udvalget. Vi har både i 1967 og i 1968 ved de foregående loves behandling drøftet energisk, hvor man skal sætte loftet, hvad skal man sætte som det maksimale, der kan gives i understøttelse. Her er man i Wechselmann-udvalget enedes om at sætte loftet til 90 pct. af den gennemsnitlige arbejdsfortjeneste i det foregående april kvartal, dog med fastholdelse af, at $\frac{4}{5}$ af den foregående indtægt er det maksimale, der kan udbetales til den enkelte. Jeg tror, det er rimeligt; heri ligger der jo dels en god dækning, og der ligger samtidig fortsat en økonomisk tilskyndelse til at være aktiv på arbejdsmarkedet.

Et af de mest fundamentale områder i manges øjne er forslaget om, at deltidsarbejdende nu kan blive medlem af en arbejdsløshedskasse. I 1967 skrev vi i betænkningen, og det blev sagt af flere ordførere fra tingets talerstol, at nu måtte vi have taget disse problemer op, nu måtte vi have fundet en løsning for de deltidsbeskæftigede. Nu er det altså sket, nu ligger der et lovforslag. Jeg ved nok, at det i øjeblikket specielt på Fyn er meget almindeligt at uddele politiske roser, men jeg vil gerne også give en politisk rose på Sjælland til arbejdsministeren for det initiativ, som her er taget.

[Erik Hansen (Ålborg amt.)]

Når deltidsbeskæftigelse har den interesse, som tilfældet er, har det naturligvis mange grunde. Jeg står her med et eksempel af Aalborg Stifttidende for den 2. november 1969. I en artikel her er der redgjort for en undersøgelse af 257 udearbejdende kvinder. Man har spurgt dem om, hvilke problemer de havde, hvilke ønsker de først og fremmest havde. I artiklen i Aalborg Stifttidende er det stillet op, hvad det er, flertallet af de adspurgte 257 stiller op øverst på ønskesedlen. Jeg tror ikke, det kommer helt overraskende for de fleste, at det ønske, som står som nummer ét, er ønsket om et bedre arbejdsklima. Ønske nr. 2 er deltidsarbejde, og ønske nr. 3 er intet overarbejde. Denne artikel på baggrund af et rundspørge til et stort antal udearbejdende kvinder i det nordjydske område fortæller et og andet om, at ønskerne måske ikke helt er de samme, som mange har givet udtryk for. Hvis man kunne få erhvervslivet indrettet på i større omfang end tidligere at forstå både nytten for den enkelte og værdien for helheden af i større omfang at give deltidsbeskæftigelse, så tror jeg meget var nået.

Jeg tror, det er nødvendigt at fremme deltidsbeskæftigelse, og det er — som tidligere ordførere har været inde på i denne sag — ikke alene et problem, der drejer sig om pigerne på arbejdsmarkedet. Det drejer sig lige så fuldt om unge under uddannelse, det drejer sig om pensionister, det drejer sig i høj grad om den, som gerne vil være med på arbejdsmarkedet, men som fysisk eller psykisk ikke er i stand til at klare et full-time job.

Jeg tror, der er behov for på mange områder bredt at gøre en indsats for, at deltidsbeskæftigelse bliver mere almindelig, og som bekendt er eksemplets magt umådelig stort. Hvis man fra centraladministrationen ville gå foran og sørge for, at man i et betydeligt større omfang, end tilfældet er nu, tilbød de ansatte i centraladministrationen, i hele den offentlige sektor, deltidsbeskæftigelse, så tror jeg meget ville være nået, og så havde man eksemplets magt at pege på.

Jeg ved ikke, om man måske ad anden vej kan gå videre. Vi har tidligere ved en regeringsbeslutning fået nedsat et nævn, der skal virke for udbyttedeling, det sorterer under arbejdsministeren. Jeg ved ikke,

om det er muligt at få det etableret, men jeg tror, der var behov for på tilsvarende måde at få nedsat et nævn, som kunne fremme deltidsbeskæftigelsen på arbejdsmarkedet.

Lovforslaget forudsætter en deltidsbeskæftigelse med et ugentligt timetal på mellem 20 og 30 timer som det, der giver adgang til arbejdsløshedsforsikring. Nu passer 20 timer som den underste grænse vel udmærket på nuværende tidspunkt, hvor den normale arbejdstid for de fleste ligger på mellem 40 og 45 timer pr. uge, men jeg er ikke sikker på under den udvikling, som vi er inde i, om de 20 timer egentlig ikke er for højt som det minimale timeantal. Jeg tror, at man i løbet af ret kort tid — hvis der ikke er muligheder for at gøre det under udvalgsarbejdet — må blive enig om at sætte de 20 timer ned til f.eks. 15 timer. Det tror jeg er mere realistisk.

Jeg er i lighed med andre ordførere i denne sag opmærksom på, at arbejdsløsheds-kasserne ikke er forpligtet til at deltidsforsikre dem, der ønsker det. Jeg ved ikke, hvordan det skal klares, men jeg har en sikker fornemmelse af, at medlemmerne nok vil kræve, at der bliver mulighed for forsikring ved deltidsbeskæftigelse, og der bliver vel af den grund intet problem i det. Men det, at arbejdsløsheds-kasserne kan nægte det, lyder i mine ører lidt bastant.

Der bliver nu givet de selvstændige lettere adgang til en dagpengesikring. Det er et af de problemer, som har været diskuteret meget længe og meget energisk; mange grupper af selvstændige har følt det som en urimelighed, at de ikke kunne få samme adgang til dagpengesikring som andre. Det havde de i realiteten ikke, fordi de måtte opgive deres job definitivt, inden de kunne blive dagpengesikret. Nu bliver der altså muligheder. Når man går fra at være selvstændig over til at blive lønmodtager, kræves der kun en 6 måneders periode, inden man kan blive nydende medlem. Jeg hilser også dette initiativ med megen glæde.

Jeg er lidt spændt på at få at vide på et senere tidspunkt — jeg ved ikke, om det kan oplyses, det kan det vel ikke i dag, men måske under udvalgsarbejdet — hvad man i grunden tænker sig skal være kriteriet for medlemskab for den, som har selvstændig virksomhed som f.eks. landbrug. De 14.000

[Erik Hansen (Ålborg amt).]

kr. i grundværdi tænker man sig forladt. I gamle dage havde man, så vidt jeg erindrer, et andet system, idet man sagde, at man kun måtte have heste under en vis størrelse, for at man kunne være medlem af en arbejdsløshedskasse. Jeg er i og for sig interesseret i, om der på et eller andet tidspunkt så snart som muligt kan åbnes for posen og fortælles lidt om, hvad der i grunden er kriteriet. Jeg vil selv føle, at kriteriet alene må være dette, at den pågældende er til rådighed for arbejdsmarkedet, idet man i øvrigt må være ganske ligeglad med hans personlige problemer.

Denne lovgivning har som andre nogle økonomiske konsekvenser, selv om man i bemærkningerne kan læse, at de er forholdsvis beherskede; det koster en 10-15 mill. kr. at forhøje den maksimale dagpengesats, det koster noget mere at få sikret deltidsbeskæftigede, det koster en 2-3 mill. kr., når selvstændige skal have lettere adgang til at blive forsikret, og det koster også noget at gøre den maksimale periode længere. Der til kommer administrationsomkostningerne, som man siger bliver forholdsvis begrænsede. Det vil jeg da gerne tro; jeg håber, at det kan efterleves.

Ved loven af 1968 overgik vi til offentlig kontrol og anvisning, og vi må erkende, at det blev dyrere end forudsat i bemærkningerne til lovforslaget, det blev endda meget dyrere. Vi ved alle sammen, at det koster at etablere, det koster at udvide, og alt skal være hensigtsmæssigt, det skal være praktisk, men jeg må føje denne lille bemærkning til på et tidspunkt, hvor så mange har bud efter midler fra statskassen, at nøjsomhed i den offentlige sektor er påskønnelsesværdig.

Må jeg i øvrigt sige om dette lovforslag, at her har man et redskab, der giver muligheder for effektivitet. Det er et redskab, som man har behov for, når den fulde beskæftigelse skal opretholdes. Vi har her et redskab, der gennem en vis begrænsning af de økonomiske konsekvenser ved at beskæftigelsen pludselig går tabt, giver mulighed for en vis tryghed. Vi har igennem redskabet her muligheder for at være med til at skabe øget trivsel på arbejdspladen.

Andre har nævnt, at nu skal man ikke — som det har været nævnt mange forskellige

steder, hvor disse ting har været debatteret — deportere, nu skal man være forsigtig, når man anviser, nu skal man være forsigtig, når man placerer den enkelte på arbejdsmarkedet, og sørge for at få ham placeret på den rigtige måde. Jeg vil gerne understrege, at det er væsentligt, at den enkelte får det job, der passer til hans temperament og til hans arbejdsevne. Det er væsentligt, at den enkelte føler trivsel på arbejdspladsen, og jeg vil gerne have lov til at citere det, der for nylig blev sagt af en medarbejder ved malmminerne i Kiruna:

„Vi har en god indtægt, vi har gode boliger, og vi synes om klimaet, men der en én ting, som jeg er ked af, og det er, at jeg har det så forbandet på mit job.“

Af de lovforslag, som videre behandles her i dag, er der lovforslag nr. 127 om ændring af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring, en overgangslov, som vi kan anbefale — hvis der bliver behov for den, lad mig føje det til — samtidig med konsekvenslovsforslagene nr. 128 og 129 om ændring af loven om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte og loven om iværksættelse af offentlige arbejder. Socialministerens forslag om, at bestemmelserne om hjælp til betaling af kontingent overføres til forsorgsloven, og om konsekvenserne vedrørende finansieringen på forskellige områder skal jeg på samme måde som de af arbejdsministeren fremsatte lovforslag anbefale til velvillig behandling.

Derimod bliver min velvillighed noget mindre, når jeg kommer til det forslag til folketingsbeslutning, som er fremsat af hr. Kjær Rasmussen. Hr. Kjær Rasmussen siger i sin fremsættelsestale, at det vel er unødvendigt at begrunde forslaget udførligt, og jeg vil da gerne sige, at det er for så vidt ganske unødvendigt, det taler for sig selv. Men jeg er noget forbavset over, at hr. Kjær Rasmussen og hr. Sigsgaard nu fremsætter et forslag til en folketingsbeslutning om at ophæve det, vi påbegyndte i 1967. Så vidt jeg har kunnet finde frem til i folketingets forhandlinger, stemte både hr. Kjær Rasmussen og hr. Sigsgaard for den lovgivning, vi startede i 1967, og som egentlig er udgangspunktet for den lovgivning, som vi fører videre her i dag. Ingen kan være interesseret i, at den fremgangslinje og den moderne linje, der her er lagt i disse lovfors-

[Erik Hansen (Ålborg amt).] slag, skal stoppes. Jeg finder forslaget til folketingsbeslutning ganske overflødig, men det skal jo i et udvalg, og derfor kan det passende gå med i det udvalg, som jeg vil bede om at de øvrige lovforslag henvises til, nemlig det udvalg, som allerede er nedsat vedrørende de af socialdemokratiet og SF fremsatte lovforslag. Jeg beder om, at alle forslagene henvises til dette udvalg. Med disse bemærkninger skal jeg på det radikale venstres vegne anbefale lovforslagene fremsat af socialministeren og arbejdsministeren til hurtig og velvillig behandling.

Krog Hansen: Hverken arbejdsministeren eller de andre ordførere har brugt ret megen tid på det forslag, der ligger fra VS. Jeg skal bruge noget mere tid på det, ikke fordi jeg synes, at det, der er skrevet, er særlig intelligent, men fordi man her berører nogle ting, som er oppe i tiden, og som drøftes rundt omkring på arbejdspladserne. Jeg ville sådan set godt have sagt noget pænt om det forslag, som er kommet fra VS, men ærlig talt er det noget svært. Må jeg spørge partiets ordfører, hr. Kjær Rasmussen: hvorfor ødelægger man egentlig en god sag med sådan noget gas som det, man skriver i bemærkningerne? Hvor er argumentationerne henne? For eksempel står der i bemærkningerne til stk. 3:

„Mon medlemmerne af det høje ting kan forestille sig, hvorledes det er at få halveret sin indkomst? Næppe. Vi lever jo i et frit samfund, vil de sige.“

Forstår VS ikke de arbejdsløse i dette land? De får jo ikke en øre mere i timen på grund af en sådan gang goddag, mand — økseskaft. Men lad mig se bort fra disse bemærkninger, som burde være forklarende, men ikke er det, som taler om „frit samfund“ næsten i hver anden linje osv., og komme med et par bemærkninger til de enkelte punkter:

Man foreslår i punkt 1, at arbejdsanvisningen skal tilbage til fagbevægelsen. Se, det er enkelt og klart, det er noget, som vi i vores parti har stor sympati for. Vi mener, at hele denne arbejdsformidling var en stor misforståelse, og vi har heller aldrig stemt for den. Den er også, som det allerede er blevet nævnt, blevet betydelig dyrere, end

man havde forudset. Man kan vel regne med, at den sidste år kostede omkring 65 mill. kr. Har man så haft nogen glæde af det. Har man fået noget for disse penge? Tidligere var det jo sådan, at arbejdsanvisningen blev administreret i stor udstrækning af fagbevægelsen gratis, men nu er man altså kommet af med 65 mill. kr. Hvis man så bare havde fået noget for disse penge, men sagen er jo den, at servicen på mange områder er blevet dårligere.

Jeg har fået fortalt mange historier om, hvordan denne arbejdsformidling virker. Jeg har fået fortalt, at når en arbejdsgiver sender bud efter en svejser, som er specialist i aluminiums svejsning, så får han sendt en mand, som aldrig nogen sinde har set et stykke aluminium. Eller vi kan tage hele problemet med bagerne herinde i hovedstaden. De kører i øjeblikket på dispensation, men får de lov til at fortsætte efter den 1. april? Sagen er jo den, at når en bagermester står og mangler en bager, så er det ikke kl. 9 om formiddagen, når arbejdsformidlingen lukker op. Nej, så er det kl. 2.30 om morgenen eller kl. 3 om morgenen, for at han kan nå at få bagt det brød, som kunderne kommer og køber. Hvem klarer disse problemer? Ja, det gør fagbevægelsen. Pågældende mester ringer, hvis svenden er blevet syg eller han er blevet væk af andre grunde, til fagforeningen, og de bagere, som går arbejdsløse, tager så deres cykel eller bil og kører ud til bagermestrene og klarer de ting, der skal klares. Ønsker man her fra den 1. april, at denne service skal holde op, til skade for bagerne og til skade for mestrene? Jeg kan nævne, at der sidste år blev anvist arbejde på denne måde 5.500 gange, og man kan altså hurtigt regne ud, hvad det vil koste dette samfund, og man kan hurtigt regne ud, hvor mange der ikke får kryddere om morgenen, hvis denne dispensation ikke får lov til at fortsætte efter den 1. april.

Det samme er tilfældet med tjenerne. Det er mange gange sådan, at et selskab først ankommer til en restaurant om aftenen, og at værten ikke vidste, at de ville komme; først på dette tidspunkt har han brug for reservetjenere, og dem kan han ikke få gennem arbejdsformidlingen. Han kommer altså også til at klare sig med at ringe til fagbevægelsen eller ringe til tjenerne.

[Krog Hansen.]

Jeg er altså helt enig i, at denne arbejdsformidling ikke er blevet den gode ting, som mange påstod, og jeg tvivler på, at den bliver ret meget bedre fremover.

Punkt 3 i det forslag, som VS har fremsat, siger, at de arbejdsløse skal kunne afvise at tage arbejde uden for deres fagområde, uden at de mister deres understøttelse. Det kan jeg ikke tiltræde. Lad os tage et fag som f. eks. stukkatørerne, som i virkeligheden er ved at uddø; der er jo ikke nogen mere, der ønsker at få gesimser og gesvejsninger. Skulle disse mennesker have lov til at gå arbejdsløse i 10 eller 20 år? Det må dog være rimeligt, at der bliver anvist dem arbejde uden for deres normale fagområde. Det, man i stedet for skulle have peget på fra VS' side, var, at vi skulle have en større omskoling og bedre omskoling i gang, og at man fik en grunduddannelse, som virkelig svarede til de krav, der stilles i et moderne samfund, og ikke sådan noget gas om, at man ikke kan anvise disse mennesker arbejde.

Punkt 4, som nogle af de andre ordførere har været inde på, er det helt vilde. Der er slag i frikadellen. Ifølge forslaget skal arbejdsministeren placere alle nye virksomheder, hvor der er arbejdsløse. Jeg må sige til VS: har man virkelig så meget tiltro til arbejdsministeren? Med de resultater, jeg har set indtil dato, betakker jeg mig i hvert fald. Her blander man øgnsudvikling sammen med moderne erhvervspolitik. Tror hr. Kjær Rasmussen, at grunden til, at der ikke ligger nogen virksomheder i de områder, hvor der er mange arbejdsløse, er, at man dér kræver en meget høj timebetaling? Det er jo ikke så enkelt. Grundene til, at der ikke ligger nogen virksomheder dér, kan selvfølgelig være forskellige, men det er i hvert fald klart, at der kræves jernbaner, der kræves havne, der kræves moderne vej anlæg i nærheden, således at man kan komme af med sine produkter; alle disse krav skal honoreres, for at en virksomhed har lyst til at placere sig et bestemt sted.

Må jeg for øvrigt sige til punkt 4, at hvis de andre ting, man foreslår, bliver gennemført, ja, så kan man altså ikke gennemføre punkt 4 om, at man skal lægge virksomhederne dér, hvor der er arbejdsløse. For man siger i det ene punkt, at man ikke må tage

nogen fra andre fagområder, man siger i et tredje punkt, at man ikke må overflytte folk fra den ene by til den anden, og det betyder, at hvis en virksomhed står og mangler bare en enkelt specialist for at kunne komme til at køre, så må man ikke tage denne specialist, hvis han bor i en anden by, og man må heller ikke tage én, som ikke er specialist, og uddanne ham til specialist, for han kan bare nægte det.

Jeg synes altså, at man har ødelagt nogle af de gode takter, som kunne være i disse ting, ved at komme med noget — jeg ved ikke, hvor stærke ord man må bruge heroppefra, men i hvert fald ikke noget, der er særlig fornuftigt og sagligt; man har bare fået slået nogle slag i bolledejen.

Må jeg dernæst knytte nogle bemærkninger til de forslag, som arbejdsministeren har fremsat, nr. 126-129. Det er vel med de forslag som med så mange andre i dette ting, at de indeholder gode ting, og de indeholder dårlige ting. På en række af de områder, som nævnes i lovforslagene, har vi haft lejlighed til at diskutere problemerne her på det sidste. Vi har haft lejlighed til at diskutere dem indtil flere gange. Det gælder i hvert fald satskerne.

Jeg går ud fra, at når vi har fremskyndet denne debat — det var slet ikke meningen, at disse lovforslag skulle have været til behandling i denne uge — så skyldes det, at arbejdsministeren nu er indstillet på, at i hvert fald satskerne kan træde i kraft fra 1. april, noget, som man jo har forventet i fagbevægelsen. Jeg regner også med, at arbejdsministeren nu har forladt den pengeafpresningspolitik, som han i nogen grad gav udtryk for i det 21 mands udvalg, som blev nedsat, hvor han sagde, at han kunne ikke se nogen grund til, at disse 80 pct.s satsker trådte i kraft den 1. april, for oppositionen ville jo stadig væk kræve 90 pct., og så kunne man lige så godt vente til oktober.

Jeg går altså nu ud fra, at selv om vi vil stille ændringsforslag om 90 pct., så mener arbejdsministeren, at disse ting har en sådan værdi, at de bør træde i kraft pr. 1. april.

Som allerede nævnt kender vi jo hinandens synspunkter om 90 pct. eller 80 pct. af den enkeltes indkomst. Det er noget, som vi har haft lejlighed til at drøfte mange gange, og man kan være enig eller uenig i, om det

[Krog Hansen.]

skal være 80 eller 90 pct., jeg tror i hvert fald ikke, at der her i dag kan komme noget nyt frem. Vores stilling er helt klar; vi mener, at vi skal mindst op på 90 pct., for at der kan blive tale om egentlig erstatning; og regeringspartierne har altså andre synspunkter.

Det, man nu foreslår — og det erkender jeg med det samme er en forbedring — er, at satsene skal forhøjes fra de 67 kr. 50 øre, som de er i dag, til formentlig 80 kr. pr. 1. april. Det er klart, det er en forbedring, men jeg må sige til arbejdsministeren, at denne forbedring kommer altså ikke de lavest lønnede til gode. Den kommer ikke f.eks. arbejdsmændene til gode, som nu bare får lov til at betale et højere arbejdsløshedskontingent, men vil støde hovedet imod dette 80 pct.s loft. Da det efterhånden er gået op for mig, at vi ikke kan blive enige om en forhøjelse til 90 pct., vil jeg godt spørge arbejdsministeren, om vi så ikke kan blive enige om at forhøje gulvet. Det er i dag 15 kr., det er pristalsreguleret, men jeg synes, at dette guld skulle op i nærheden af det, vi har foreslået, 55-60 kr. Så kan man beholde de 80 pct., så vil det i hvert fald ikke gå ud over de lavest lønnede, som nu bare får lov til at betale et højere kontingent uden at kunne udnytte disse højere sats, fordi de støder imod de 80 pct. Jeg vil bede arbejdsministeren om at overveje det.

Efter lovforslaget skal antallet af arbejdsmarkedsnævn skæres ned fra 29 til 14. Det lyder vældig besnærende, idet det kommer til at svare til det antal amter, vi får. Men her må jeg have lov til at spørge arbejdsministeren — det er muligt, han har mere kendskab til det, end jeg har — hvordan har de egentlig fungeret, disse 29? Jeg har i det område, hvor jeg kommer fra, fået fortalt, at der kun har været holdt et eneste møde, og når man ved, at disse arbejdsmarkedsnævn skulle skaffe flere boliger, være behjælpelige på en hel masse områder, og koordinere det kommunale arbejde med det faglige arbejde, så er det et spørgsmål, om man kan gøre det ved at afholde ét eneste møde. Spørgsmålet er også, om det bliver bedre ved at skære antallet ned fra 29 til 14, jeg tror det i hvert fald ikke.

Forslaget om, at der skal nedsættes et

arbejdsmarkedspolitisk nævn, hvor formændene for arbejdsmarkedets to parter skal deltage, lyder vældig interessant. Ideen er jo, at man skal rådgive arbejdsministeren, og jeg tør nok sige, at det i allerhøjeste grad har vist sig at være påkrævet. Om det så hjælper, det er jo et spørgsmål.

Forslaget om, at de deltidsbeskæftigede nu kan få understøttelse, er vi enige i i SF, det er et godt princip. Vi tror på, at det vil skabe større arbejdskraftreserve, og det vil give en større bevægelighed på arbejdsmarkedet, noget, som vi i allerhøjeste grad er enige i ønskeligheden af.

Der kunne nævnes mange andre bestemmelser i lovforslagene: ankenævn, samarbejde med socialudvalget, samarbejde med kommunerne, men det er noget, vi kan tage op i udvalget, og jeg skal kun slutte med at sige, at de forslag, som socialministeren har fremsat, lyder også fornuftige, og vi er meget velvilligt stemt over for disse forslag.

I det hele taget kan jeg sige på trods af de kritiske bemærkninger, at vi vil deltage positivt i udvalgsarbejdet. Jeg forstår, at det allerede begynder i eftermiddag; noget godt er der altså kommet ud af, at vi har stillet et forslag fra SF's side, ellers havde det udvalg jo ikke været nedsat, og så havde vi ikke kunnet komme i gang, dermed har vi formentlig indhentet en uges tid.

Vi forbeholder os selvfølgelig ret til at stille en række ændringsforslag, når lovforslagene kommer til behandling her i salen igen, men disse ændringsforslag vil ikke, så vidt jeg kan se, sinke arbejdet i udvalget. Vi er altså villige til virkelig at tage arbejdstøjet på, så disse forslag, som er en forbedring på visse områder, kan blive gennemført hurtigt til gavn for arbejderne rundt omkring i landet.

Kjær Rasmussen: Fra VS' side har vi ofte peget på det svælg, der er mellem de gamle partiers ideelle politiske målsætning på den ene side og deres daglige praksis på den anden. Folketingets behandling af vort forslag til demokratisering af uddannelserne står endnu i frisk erindring. Samtlige andre partier gik nok ind for en demokratisering af uddannelserne, men vi stod desværre som de eneste, der var parat til at handle i overensstemmelse med vores målsætning. Igen i dag kan man konstatere det førrom-

[Kjær Rasmussen.]

talte svælg i et lovforslag. I fremsættelses-talen siger arbejdsministeren (Folketingets forhandlinger 1969-70 sp. 3235) om forslag til lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring:

„Dets baggrund og inspiration er tanker om den moderne, aktive arbejds-markedspolitik, hvis formål er fuld, produktiv og selvvalgt beskæftigelse.“

Man må altså antage, at vi her står over for regeringens ideelle målsætning med hensyn til arbejdsmarkedspolitikken. Men vi skal heller ikke mere end én linje længere ned i fremsættelsestalen, så får piben en noget anden lyd. Her bliver det tydeligt gjort klart, hvad forslaget dybest set sigter på, nemlig en effektiv arbejdsformidling eller, for at bruge vores udtryk, en effektiv deportation af arbejdere. Vi anser det for fuldstændig udelukket, at regeringen kan nå sin arbejdsmarkedspolitiske målsætning på den her foreslåede måde, men denne målsætning vil nok også vise sig at være pynt til glæde for de lønmodtagervælgere, som endnu har troen på det borgerlige samfundssystem i behold. Dybest set har forslaget jo til formål bl.a. at forbedre arbejdsgivernes mulighed for løntryk, men herom senere.

Jeg vil her vende mig til det beslutningsforslag, som vi selv har fremsat, idet det kan stå som en kommentar til væsentlige dele af arbejdsministerens forslag.

Det er ikke nogen hemmelighed, at arbejdspladsernes folk er utilfredse med den nye form for arbejdsanvisning. Den foreskriver jo, at en arbejdsløs er pligtig at tage anvist arbejde, ligegyldigt hvor i landet det måtte være, og nægter han at tage det anviste arbejde, får han ingen understøttelse. Derfor lader mange arbejdere sig naturligvis deportere. De tvinges fra hus og hjem, ofte til et job, som er dårligere betalt og mere andtremgende end det, de før havde. Det er ikke underligt, at mange arbejdsløse vender sig imod denne umenneskelige lov. De arbejdsløse erkender, at de simpelt hen i det kapitalistiske samfund betragtes som en industriel reservearmé, der kan koster rundt efter behov. Med den nuværende udvikling er vi på vej til at få en ny hær. Ikke en hær udrustet med kampvogne, men med campingvogne, en industriel reservearmé, som er uhyre mobil,

og som hurtigt vil kunne være på pletten, når kapitalisterne råber på arbejdskraft.

Desværre er dette ikke nogen ond drøm. I USA er udviklingen nået dertil, og hvad det betyder, især for børnenes tryghed og ikke mindst deres uddannelse, behøver man vist ikke at have større fantasi for at forestille sig.

Egentlig er det vel også sådanne tilstande, regeringen tilstræber. Vi har bemærket os de lave takster for dobbelt husførelse, vi har bemærket os, at ingen er pligtig at skaffe de deporterede arbejdere noget at bo i på det nye sted. Disse kendsgerninger peger i retning af, at man ligefrem tilsigter at gøre reservearmeen mobil. Nu kan arbejdsministeren stå op og sige, at et så umenneskeligt system repræsenterer han sandelig ikke, og det vil en hel del jo nok tro på, ligesom de plejer at gøre. Men resultatet vil blive, som jeg her har skitseret, og årsagen er ikke svær at finde.

Som bekendt er visse dele af Danmark velforsynede med industri, mens andre dele er håbløst underforsynede. Nordjylland, Vestjylland, Sønderjylland og nogle af Sydhavsøerne er underforsynede med industri. Arbejdsgiverne vil hellere bygge deres fabrikker i de økonomiske kraftcentre, f.eks. Københavnsområdet og Århusområdet, og disse ting i forening bevirker til syvende og sidst en meget ujævn udvikling af landet som helhed. I de dele af landet, som ikke får tilført industri af betydning, får vi de såkaldte arbejdsløshedsøer. Nu er det ikke nogen hemmelighed, at arbejdsgiverne gerne ser en vis arbejdsløshed, den trykker altid lønnen en del. Der er blot den hage ved arbejdsløshedsøerne, at de ikke kan bruges til løntryk, fordi arbejdsløshed i én del af landet ikke kan bruges til løntryk i en anden del. Her har vi årsagen til, at det kapitalistiske samfund har behov for at kunne flytte med arbejdskraften, og det er derfor, vi har fået deportationsloven.

Vi finder, at denne deportationsbestemmelse i loven er et alvorligt indgreb i det enkelte menneskes frihed. Her gives jo kun frihed til at lade sig deportere på systemets betingelser. Den liberalistiske form for frihed har her vist sit sande ansigt, og det ansigt er i virkeligheden et arbejdsgiveransigt.

Efter vores mening må der være grænser for, hvad man kan forsvare med henvisning

[Kjær Rasmussen.]
til konkurrenceevnen. Vi har derfor stillet det før omtalte forslag til folketingsbeslutning, som er til behandling her i dag, som man vil have bemærket, i al fald nogle af ordførerne. Andre sprang stangspring hen over det; jeg ved ikke, om det var, fordi de ikke rigtig havde fået det læst, men til oplysning for disse skal jeg da sige, at vi ønsker, at arbejdsanvisningen vender tilbage til fagbevægelsens arbejdsløshedskasser.

Vi ønsker, at det må være muligt for arbejdsløse at afvise at tage et arbejde, som indebærer, at vedkommende skal skifte bopæl. Efter vores forslag skal arbejdsløses afvisning af at tage arbejde, der ligger uden for vedkommendes hidtidige arbejds- eller fagområde, ikke medføre bortfald af understøttelse. Jeg har senere en bemærkning til hr. Krog Hansen på dette felt.

Endelig foreslår vi, at arbejdsministeriet skal bestemme placeringen af virksomheder med mere end 5 ansatte med primært hensyn til, hvor der forventes at blive ledig arbejdskraft. Det sidste punkt er naturligvis udformet ud fra den hovedtanke, at det ikke er menneskene, der skal placeres efter kapitalens behov, men omvendt kapitalen, som skal placeres dér, hvor menneskene bor. Lad mig understrege, at forholdet formentlig ville være et andet, hvis vi havde et socialistisk Danmark, idet vi så forudsætter, at det offentlige ville tage sig af at løse f.eks. boligproblemet.

Det, der bliver tilbage af arbejdsministerens moderne, aktive arbejdsmarkedspolitik, er altså simpel deportation til gavn og glæde udelukkende for arbejdsgiverparten, og det skulle egentlig være motivering nok for, at vi har stillet vores forslag til folketingsbeslutning. Alene det afsnit, der vedrører arbejdsformidling, gør, at vi må gå imod det hovedlovforslag, som ligger her på bordet i dag.

De øvrige afsnit i lovforslaget om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring skal jeg ikke opholde mig længe ved. Der er forslag, vi har sympati for, eksempelvis bestemmelserne om dagpenget, hvis man er deltidsbeskæftiget, men forslaget om, at man bibeholder 80 pct.s grænsen for dækning af tabt arbejdsfortjeneste, kan vi ikke acceptere. Jeg har sagt snesevis af gange heroppefra, at vi ved dækning af tabt ar-

bejdsfortjeneste forstår en 100 pct.s dækning og hverken 90 eller 80 pct., som nogle tilsyneladende vil lade sig nøje med.

Hr. Erling Dinesen sagde noget om, at det forslag til folketingsbeslutning, som VS har fremsat, er et meget urealistisk forslag. Hr. Erling Dinesen karakteriserede det nærmest som et demonstrationsforslag. Bortset fra den manglende argumentation føler jeg ikke rigtig på denne baggrund nogen større lyst til at gå ind i en debat med hr. Erling Dinesen, for man kan ikke sige: sådan har reglerne været i hundrede år eller i hvert fald i et halvt hundrede år, og det kan nu engang ikke være anderledes. Det er ikke så let at diskutere på det grundlag. For mig at se bliver nogle forkerte regler ikke mere rigtige af, at de har været gældende i et halvt hundrede år.

Nu har vi jo en førstebehandling her, og det er principperne, vi taler om. Hr. Erling Dinesen var inde på noget principielt, idet hr. Erling Dinesen siger, at også han og hans parti finder det rigtigere at flytte virksomheder end at flytte mennesker. Så vidt jeg forstod det, var det hr. Erling Dinesens og socialdemokratiets principielle synspunkt. Her har vi det svælg igen, som jeg talte om før, altså den ideelle politiske målsætning på den ene side — nemlig socialdemokratiets mening om, at det er rigtigere at flytte virksomheder end mennesker — og så på den anden side hr. Erling Dinesen i rollen som fødselshjælper for nogle love, som er rent kapitalistiske i deres sigte. Jeg tror ikke, det er helt forkert, når jeg siger, at den før omtalte deportationsbestemmelse blev til i hr. Erling Dinesens ministertid. Når der er dette svælg mellem den ideelle målsætning på den ene side og den politiske praksis på den anden side og man alligevel vil have, at folk skal tro på én, så kan jeg ikke se rettere, end at man prostituerer sig på en eller anden måde. For hvad vil man egentlig med et principprogram, når man aldrig nogen sinde skal følge det?

Jeg kunne godt have lyst til at citere fra Typograftidende nr. 47 for den 21. november 1969 noget fra en lederartikel, som har overskriften „Arbejdsforvildningen“ — det var en ny betegnelse for denne lovgivning:

„Ved I da ikke, I, der mere eller mindre skamfuldt skjuler jeres ansvar for dette indgreb i dansk fagbevægelse, at I

[Kjær Rasmussen.]

samtidig har opnået, at lave det mest uretfærdige løntryk, der nogen sinde har været lavet, og som dagligt foregår, hvor arbejdere som følge af ledighed sendes ud til arbejdssteder med så alvorlige reduktioner af det, de tidligere opnåede, at deres budgetter simpelt hen bliver sprængt?"

Det, der står her i Typograffidende, kunne tyde på, at VS ikke har fat i en helt gal ende, når vi fremsætter det forslag, som vi har fremsat.

Jeg kan nå nogle flere bemærkninger til de øvrige ordførere.

Hr. Simonsen siger, at vort forslag til folketingsbeslutning strider mod moderne arbejdsmarkedspolitik. Hr. Simonsen forudsætter herved, at udtrykket moderne arbejdsmarkedspolitik er en såkaldt værdifri størrelse, en såkaldt saglig størrelse, som alle lægger samme betydning i. Lad mig fortælle hr. Simonsen, at når moderne arbejdsmarkedspolitik indebærer deportation af arbejdere, så er vi ikke med længere. Det anser vi for at være middelalderligt og for at være ufrit. Jeg må anbefale hr. Simonsen at gå mange skridt videre med hensyn til frihedsopfattelse. Gør hr. Simonsen det, vil han nemlig opdage, at frihed for kapitalisterne ikke uden videre betyder frihed for befolkningen som sådan.

Hr. Robert Christensen afviser forslaget med henvisning til hr. Erling Dinesens bemærkninger. Jeg håber, hr. Erling Dinesen er tilfreds med denne nye arbejderbonde konstellation. I øvrigt konstaterede jeg, at hr. Robert Christensen ikke argumenterer overhovedet.

Hr. Erik Hansen (Ålborg amt) ville vide, at jeg stemte for loven i 1967. Det gjorde jeg ikke, for bestemmelsen om den offentlige arbejdsanyvisning blev først vedtaget i 1968, jeg tror endda, det var i marts måned. Hr. Erik Hansen (Ålborg amt) skulle have taget et par andre briller på, da han læste på historien.

Så var der hr. Krog Hansen, som spørger

os: hvorfor i alverden skriver I sådan noget gas, som I har gjort i bemærkningerne? Jeg må beklage, at hr. Krog Hansen åbenbart ikke har sans for ironi, for det er jo ironiske bemærkninger; jeg er egentlig lidt ked af, at jeg skal stå og sige, at det er ironiske bemærkninger — det kan man lære af til en anden gang. Jeg er egentlig enig med hr. Krog Hansen i, at der nok burde have stået noget om omskoling, men nu er det jo et forslag til beslutning og som sådant ikke fuldt udarbejdet.

Med hensyn til punkt 4 spørges der, om vi virkelig har så megen tiltro til arbejdsministeren, at vi tør lade arbejdsministeren placere disse virksomheder. Nej, det tror jeg såmænd ikke vi har — vor tiltro til arbejdsministeren kan være på et lille sted, det indicerer alene vort beslutningsforslag her i dag — men vi har tiltro til landsplanlægningen, og punkt 4 må naturligvis ses i sammenhæng med en sådan landsplanlægning; det er vi formentlig ikke så forfærdelig uenige om, når det kommer til stykket.

I øvrigt var der megen kritik af visse punkter fra hr. Krog Hansens side. Jeg vil gerne tage kritikken til mig. Der er bare det at sige til det, at det er jo risikoen ved at handle, ved at foretage sig noget; når man gør det, ja, så kommer der kritik, og den må man være parat til at tage imod. Men jeg vil også lige have lov til at føje til, at jeg har ikke set noget initiativ fra SFs side på dette område.

Hanne Reintoft: Arbejdsløshedsudvalget har i mange, mange år lige siden 1964 været den stående undskyldning for ikke at rette nødvendige ting i den gældende lovgivning. Også den nuværende arbejdsminister er ofte kommet med henvisninger til udvalgets arbejde, og man kunne have ventet sig, at der kom et lovforslag, der var præget af mere nytænkning og mere moderne social indstilling med erstatningsprincippet fastslået i virkelig enkle, klare regler uden et net af indviklede undtagelsesbestemmelser. Det må være et moderne sam-

[Hanne Reintoft.]

funds pligt at skaffe alle sine arbejdsdygtige medlemmer rigtig beskæftigelse. Det har i andre samfund vist sig muligt, og retten til arbejde, til passende og vellønnet arbejde, må være en af de menneskerettigheder, der varetages med størst omhu.

For et samfund som det danske, der på grund af sin økonomiske struktur stadig støder på planlægnings- og investeringsvanskeligheder, der ikke kan løses på konstruktiv landsbasis, undgås det alligevel ikke, at vi har arbejdsløshed. Men i erkendelse af samfundets insufficiens må det derfor være statens opgave at kompensere de mennesker, der rammes, fuldt ud, selv om man ikke kan hjælpe dem med det psykiske ubehag, de rammes af. Der må derfor fastholdes tre ufravigelige principper i lov om arbejdsformidling og arbejdsløshed.

For det første må målet være fuld erstatning for tab af indkomst ved arbejdsledighed. For det andet må forvaltning af arbejdsløsheds-kasserne og arbejdsanvisningen som andre af arbejderbevægelsens sociale sikringsydelser administreres af fagbevægelsen. For det tredje må arbejde, der anvises ved ledighed, være inden for den pågældendes fagområde. Til de bemærkninger, hr. Erling Dinesen kom med i den forbindelse, må jeg sige, at de forskellige strukturproblemer, der er, må løses ved omskoling og ikke ved, at man anviser faglærte ufaglært arbejde.

Med hensyn til det første mål må det ligge helt klart, som jeg har sagt mange gange før, at en 100 pct.s dækning, dvs. 100 pct. af branchens gennemsnit, må være målet. Alle andre løsninger er pseudoløsninger, som ingen bare med kendskab til den lille tabel kan påstå ikke først rammer de lavtlønnede, hvis forhold man i øvrigt altid beklager. Ikke desto mindre kommer ministeren med et lovforslag, der fastsætter det absolutte maksimum for dagpengene til 90 pct. af den løn, der svarer til den af Danmarks Statistik for det foregående års april kvartal offentliggjorte gennemsnitlige timefortjeneste. Og der er det meget alvorlige men ved det, at den enkelte dagpenge stadig skal begrænses af den 80 pct.s regel, der hidtil har gjort erstatningstanken ganske illusorisk. Man har altså i ramme alvor tænkt sig at køre videre med den asociale

bestemmelse, og det må med meget dyb beklagelse konstateres, at LOs udvalgsmedlemmer har billiget, at det er sket. Fagbevægelsen har snart et meget alvorligt regnskab at gøre op med LO-ledelsen i den forbindelse. Da man solgte fagbevægelsens anvisningsret i simpel studehandel for at få forhøjede understøttelsessatser, solgte man en vital og svært erstattelig rettighed for at få nogle understøttelsessatser, der lynhurtigt er udhulet af inflation og prisstigning.

Med den nuværende 80 pct.s regel er de lavt lønnede ramt meget hårdt. Som eksempel kan jeg nævne, at i marts 1969 var der kun 31,8 pct. af de ufaglærte i provinsen, der kunne få fuld glæde af dagpengene på 65 kr. I oktober 1969 var der 56,7 pct., der kunne få de fulde dagpenge på 69 kr. 50 øre, mens 43,3 pct. stadig væk blev ramt af 80 pct.s reglen. Der er ikke sket ordinære lønstigninger siden da, kun eventuel lønglidning. Den 1. marts stiger timelønnen med 35 øre, dvs. 2 kr. 48 øre daglig. 80 pct. heraf giver kun 1 kr. 98 øre trods den foreslåede forhøjede dagpengesats.

Socialdemokratiets og SFs ofte gentagne forslag om en 90 pct.s regel i stedet for vil ikke afhjælpe de problemer, for man skal helt op på 560 kr. om ugen for at få glæde af de forhøjede dagpengesatser. Det vil sige, at de højerelønnede fag hjælpes — nogle af dem var efterhånden også nede på 50-60 pct. i understøttelsesprocent, og det bør afhjælpes — men de lavtlønnede svigtes på ny ved dette forslag og opnår kun at komme af med en kontingentforhøjelse uden at få en bedre understøttelse.

Socialdemokratiets og SFs forslag har altså, som jeg før har sagt, de to ulemper, at de dels er ret værdiløse paradenumre, når LOs ledelse samtidig med dette forslag binder sig til 80 pct.s reglen, dels ikke løser lavtlønsområdets problemer. Den fulde dækning er og bliver den eneste løsning, ikke mindst for netop de lavtlønnede, der hyppigst rammes af ledigheden og dårligst kan tåle den. Alle procentuelle regler, lige meget hvordan man laver dem, vil indebære ulemper for de socialt mest udsatte grupper.

Må jeg samtidig spørge ministeren, selv om jeg ved, at han har udtalt, at det var et mindre lødigt problem, om man har tænkt sig at bibeholde udregningen med de sidste

[Hanne Reintoft.]

sammenhængende 5 ugers indtægt, uanset om der i mellemtiden enten har været højere løn, eller fagets løn er steget. Ministeren gav mig, engang jeg rejste spørgsmålet, tilsagn om, at arbejdsløhedsudvalget skulle gøres opmærksom på mønstervedtægtens urimelige regler her, og lige meget hvordan ministeren anskuer problemet, rammer det temmelig hårdt nogle steder.

Jeg håber også, at ministeren har tænkt sig at gennemføre sit halve løfte i anledning af et spørgsmål, jeg har rejst før, således at de medlemmer, der får invaliditetsydelse, ikke skal miste en del af deres arbejdsløhedsunderstøttelse. Jeg vil blive meget glad for et klart tilsagn herom, da ministeren ved, at det er noget, vi bliver rykket for ret tit.

Flere store delegationer fra fagbevægelsen har henvendt sig til folketinget og gjort de politiske partier og arbejdsministeren opmærksom på den omstændighed, at der trækkes kildeskat i understøttelsen, og at det har værdiforringet den yderligere. Tidligere kunne man få henstand med skattebetalingen, når man var syg eller arbejdsløs, men det er umuligt nu. Jeg står her med en understøttelsesberegning fra en mand i en fynsk provinsby, der er nede på nu at få en understøttelse på 309 kr. om ugen. Jeg antager ikke, at nogen vover at kalde en sådan understøttelse noget med erstatning. 80 pct.s reglen og kildeskatten har ført de mennesker, der er lønnet på den måde, lige tilbage til det gamle almissetystem.

I bestemmelserne om betingelser for ret til dagpenge lettes denne ret for visse grupper, nemlig selvstændige erhvervsdrivende og folk, der har været under uddannelse eller har været arbejdsudygtige, så de kan få understøttelse efter 6 måneders nydende medlemskab. Vi synes, det er en god nyskabelse, men så gerne, at lempelsen blev udstrakt til at gælde alle.

I bemærkningerne til lovforslaget fastslår ministeren det meget vigtige princip, at arbejdsløhedsforsikringens nuværende struktur skal bevares. Princippet må fra vor side betragtes som absolut ufravigeligt, men visse udtalelser og bestemmelser i lovforslaget kan give anledning til overvejelse af, om lovforslaget ikke faktisk undergraver ministerens påstand. Da man fjernede

anvisningen fra arbejdsløhedskasserne, undergravede man princippet første gang, og i forslaget om at etablere arbejdsmarkedsnævn på lokalt plan med de opgaver bl.a. at fremme arbejdskraftens bevægelighed, aktivisere arbejdskraftreserver og meddele arbejdstilladelse til udlændinge ligger nye antastelser af fagbevægelsens indflydelse på beskæftigelsespolitikken. Jeg forstår, at det er hensigten, at disse arbejdsmarkedsnævn skal være et led i den af socialreformkommissionen foreslåede enstrengede sociale struktur, men må igen pege på, at vi også ved fornyet sociallovgivning ønsker det folkevalgte element på dette område styrket og ikke mindsket; det gælder ikke mindst for fagbevægelsen.

Det er vel ikke for meget at kalde arbejdsformidlingen her i Danmark noget nær en total fiasko. De nye arbejdsformidlingskontorer er meget kostbare, de er ikke i stand til at opfylde deres opgave, og de har elimineret et stykke værdifuldt demokrati. På flere af kontorerne har man erkendt, at man ikke har kunnet klare problemerne uden de stedlige fagforeningers hjælp og bistand — det er der i øvrigt også arbejdsgivere der har erkendt — og man er allerede nu kommet i situationer, hvor man har begået en række uretfærdigheder. De forsøg, der har været gjort her i tinget for at afbøde følgerne af lovens umenneskelige og uheldige virkninger, er jo alle blevet nedstemt af regeringen og kun delvis støttet af oppositionen.

Princippet må være, at arbejdsanvisningen bør tilbage til fagbevægelsen. Det kommer den nok også engang, men samtidig må jeg også beklage, at VS fremsætter et så lidt underbygget og let tilbageviseligt forslag netop på et område, der har så afgørende, vital betydning for fagbevægelsen, når man ved samarbejde med den på det rette tidspunkt kunne have lagt et helt anderledes veldokumenteret materiale på bordet til at underbygge den meget vigtige sag. Som sagt har det været noget af en katastrofe for arbejderbevægelsen, hvad der er sket. Det er ikke noget, man kan lege med eller ironisere over.

Rent konkret må vi stadig vende os mod arbejdsgiverønskerne om arbejdskraftens bevægelighed. Arbejdskraft er mennesker, og mennesker har ret til at leve og bo, hvor

[Hanne Reintoft.]

de vil. Det hævdes jo altid netop fra regeringens side, at vores land er så frit og demokratisk, men man undtager altså den gruppe, der benævnes arbejdskraft. Det må — og det kan jeg forstå hr. Erling Dinesen også synes — være produktionen, der er bevægelig. Den må kunne planlægges og udbygges, hvor arbejdskraftreserven er. I de tilfælde, hvor man alligevel tillader sig det overgreb på den menneskelige frihed at jage folk fra hus og hjem for at give dem beskæftigelse andre steder, må vi stadig hævde, for det første at der må ydes rejsehjælp hjem en gang om ugen, for det andet at udgifterne til dobbelt husførelse må være på linje med tjenestemænds kompensation i samme løngruppe, udbetalt forskudsvis, og for det tredje at der må anvises anstændige boligforhold — og det er ikke hummere på 2 m² i gamle, udtjente skibe. Endelig må det for det fjerde hævdes, at hvis flytningen bliver permanent, må der sørges dels for indskud i boliger og anvisning af passende bolig, dels for passende beskæftigelse til ægtefællen.

Bestemmelserne om befordringsgodtgørelse er der mærkeligvis ikke nogen der har været inde på, når det drejer sig om arbejde et stykke fra bopælen. De har været administreret meget, meget urimeligt, og jeg må skarpt henstille til ministeren, at disse regler bedres. Befordringsgodtgørelse kan også efter forslaget udbetales, hvis befordringstiden fra bopæl til arbejdsplads overstiger 1 time, det er også meget, ved anvendelse af offentlige befordringsmidler, eller — og her vil jeg bede tingets medlemmer lægge mærke til, hvad det egentlig er, vi skal sidde og vedtage her — hvis man ikke inden for 1 time kan komme til arbejdsstedet på cykel, står der.

Der findes de mest urimelige afgørelser tårnet op i de forskellige forbund vedrørende denne bestemmelse; f. eks. kan jeg rent konkret nævne, at arbejdskraft, boende i Randers, anvist arbejde i Århus, nægtes befordringsgodtgørelse med den begrundelse, at man kan komme med bus fra Århus til Randers på 50 minutter. Det er også fuldstændig rigtigt; man kan bare aldrig komme det ved arbejdstids begyndelse eller ophør, men man nægter at give befordringsgodtgørelse. Jeg ved ikke, om

man har tænkt sig på arbejdsformidlingskontoret, at folk skal cykle fra Århus til Randers 2 gange om dagen; det må være den dybere mening med lovgivningen. De samme vanvittige forhold gælder i øvrigt Københavns amt.

Det offentlige er ikke på værdig måde i stand til at administrere de bestemmelser for arbejderne, det fremgår også af de her fremtrukne stærkt diskriminerende forhold, og vi må konsekvent fastholde, at fagbevægelsen må overlades administration og afgørelse af disse forhold, ligesom vi i debatten om den sociale struktur må fastholde, at udbetaling af andre af arbejderbevægelsens store sikringsydelser må overgå til fagbevægelsens administration, som jeg har nævnt før også sygedagpenge og erstatning ved ulykke. Fagbevægelsen har vist sig i stand til en mindre bureaukratisk administrationsform, og demokratiet er mere jordnært her, hvor tillidsmænd, der ikke røgter deres hverv ordentligt, hurtigt af kollegerne kan udskiftes.

Derimod må jeg nok spørge, hvor arbejdsministeren har fanget den idé, at arbejdsløshedskasserne skal betale for hjemsendelsen af herboende fremmedarbejdere, som man ikke længere kan skaffe beskæftigelse. Til min store forundring har jeg set, at også til det er der givet LO-støtte. De fremmedarbejdere, der kommer hertil, skal behandles bedst muligt, selv om de nok hurtigt mister illusionen om den danske arbejders gode kår. Kan de ikke længere skaffes arbejde, så skal de nok have hjælp til hjemsendelse, helt bestemt, men den dybere mening i, at det skal betales af arbejderbevægelsens surt sammenskrabede midler og ikke af de arbejdsgivere, der har ønsket at anvende deres arbejdskraft, er det unaægtelig svært at se.

At vi har behov for beskæftigelse af fremmedarbejdere i visse landsdele, mens vi har arbejdsløshed i andre egne af landet, skyldes jo igen vort erhvervslivs strukturproblemer, som man ikke er villig til at løse.

Må jeg om de nye regler om deltidsbeskæftigedes adgang til arbejdsløshedsforsikring sige, at det jo inden for visse områder har været et længe nærere ønske, ikke mindst fra HKs side og de kvindelige arbejderes side, for hvem jeg selv har været med til at fremdrage problemet. Jeg vil dog

[Hanne Reintoft.]

gerne høre arbejdsministeren, om ministeren er opmærksom på de problemer, det kan give i arbejdsløshedsegnene, hvor deltidbeskæftigede landmænd og andre selvstændige kan komme til at betyde en ret alvorlig trussel mod de menneskers livsmuligheder, der er henvist til at sælge deres arbejdskraft fuldt ud. Jeg vil gerne have ministerens vurdering af dette problem og eventuelle konstruktive forslag til imødegåelse af det.

Det må også være et klart princip, at en arbejdsledig kun kan anvendes passende arbejde, og her kan vi ingenlunde være tilfreds med principperne hverken i den gældende lov eller i lovforslaget. Passende arbejde kan efter vores mening kun være beskæftigelse i faget. Er der ikke beskæftigelse i faget, må man omskoles. Det at sende f. eks. en faglært skrædderske ud som ufaglært konfektionssyverske er ikke anvisning af passende arbejde. Jeg kunne nævne mange flere eksempler på det.

Netop på det område kommer problemet ind om arbejdsvægning. Jeg vil gerne komme med et meget grelt eksempel og høre ministerens definition af, hvad der betragtes som arbejdsvægning i lovens forstand. En murer i København blev for nylig noteret i formidlingen som arbejdsværende og derfor ikke understøttelsesberettiget ud fra følgende grundlag: han fik i formidlingen anvist arbejde til 12 kr. 75 øre i timen, halvdelen eller måske to tredjedele af en normal murerløn i området. Han tog arbejdet, men skaffede sig samme dag anstændigt betalt arbejde, hvorfor han uden at belaste formidlingen selv sagde op og tog det arbejde, han selv havde skaffet til normal murerløn. Den underbetalende arbejdsgiver klagede til formidlingen, der noterede det som arbejdsvægning. Vil ministeren hævde, at det er korrekt? I så fald er det statueret, at arbejdsformidlingen kan bruges til decideret løntryk, og problemerne omkring den får helt nye aspekter, som må kalde på helt nye initiativer i form af lønkamp for at unddrage sig dette moderne stævnsbånd.

Må jeg kort sige om lovforslaget om ændring i lov om offentlig forsyng vedrørende hjælp til betaling af medlemsbidrag til arbejdsløhedskasser og sygekasser, at jeg

synes, det er en forbedring, at betaling af bidrag til arbejdsløhedskassen kan udgøre hele medlemsbidraget og ikke længere kun halvdelen. Det er også en forbedring, at socialudvalgets afgørelse kan ankes, især hvis man husker at gøre opmærksom på det. Men jeg synes, det er en svaghed, at der savnes en trangsårsag svarende til den, der hidtil har været ved betaling af kontingent til sygekassen, nemlig at hjælp også kan ydes, når trangen skyldes længere tids arbejdsløshed. For reglen om sygekassekontingenthjælp er det faktisk et direkte tilbageskridt, at denne bestemmelse udgår i det foreliggende lovforslag. Jeg vil bede udvalget overveje, om det ikke ville være mere rimeligt og også mere rationelt helt at fritage arbejdsløse og syge medlemmer, der har mistet over en uges indkomst, for betaling af kontingent efter nogenlunde samme regler som værnepligtige. Derimod er vi tilfreds med bestemmelsen om enlige kvinders ret til at oppebære understøttelse, selv om vedkommende opfylder enkepensionslovens bestemmelser.

Må jeg konkluderende sige: dansk fagbevægelse er ikke tjent med, at dette skal være slutresultatet af 6 års udvalgsarbejde. Erstatningsprincippet er ikke opfyldt, løsningen af erhvervslivets strukturproblemer er skitseret på bekostning af arbejdskraften og uden menneskeligt værdig og økonomisk forsvarlig kompensation for det. Vort parti er utryk ved tendensen; understregningen af, at den nuværende struktur skal bevares, undergraves af socialreformkommissionens tanker. Den undergraves af arbejdsformidlingens udvidede opgaver, af den erklærede, men falske neutralitet og ikke mindst af fratagelsen af de arbejdsløhedsforsikredes ret til først at få anvist arbejde. Den undergraves af det folkevalgte elements stadige indskrænkning på bureaukratiets bekostning. Dette sammenholdt med, at man med lovforslaget om arbejdsformidling ikke løser alvorlige sociale problemer i et samfund; hvor der er tydelige tendenser til, at levevilkårsforringelse og foragt for det arbejdende menneske ikke længere tolereres så tålmodigt, som regeringen havde tænkt sig, gør, at vi vil advare kraftigt imod, at fremme dette lovforslag til vedtagelse, uden at det gennem udvalgsarbejde er forbedret betydeligt.

[Hanne Reintoff.]

Under udvalgsarbejdet tror jeg ikke man vil komme til at savne bistand fra sagkyndige delegationer fra fagbevægelsen. Man har meget ofte ladet hånt om den af dem tilbudte viden og erfaring; det bør man ikke gøre nu. Det er faktisk en skamplet for dansk fagbevægelse, at dens topledelse har accepteret et så ringe arbejdsgrundlag. Til gengæld er der kræfter, der vil anvise et forsvarligere grundlag og også drage dem til ansvar, der har svigtet de mest elementære og sunde principper i denne sag.

Kai Moltke: Der er nogle enkelte punkter, jeg godt kunne lide at fremhæve i debatten her.

For det første ville det være meget glædeligt, om arbejdsministeren ville afgive en erklæring om, hvorvidt det er meningen, at disse love skal træde i kraft den 1. april, sådan som det blev antydnet af nogle af ordførerne, eller om der ikke ligger sådanne hensigter bagved. Jeg tror, en sådan opklaring vil belyse et problem, som ikke er uden en vis betydning.

Dernæst nogle principielle spørgsmål. Med hensyn til en række af de anker, som blev rettet mod arbejdsformidlingslovsforslaget, er jeg i det store og hele enig i meget af det, som blev fremført både af hr. Erling Dinesen og af hr. Krog Hansen. For hr. Krog Hansens vedkommende vil jeg dog lige efterlyse én ting. Af det store og veldokumenterede materiale fremgår det jo, at de lavestlønnede efter de regler, der gælder, faktisk ikke bliver særlig gunstigt stillet, selv om de får den maksimale understøttelse, de 80 pct., der er tale om. Jeg vil meget gerne opfordre hr. Krog Hansen til for at bedre forholdene for de lavest lønnede, så de ikke stadig væk bliver ofre, i udvalget at stille konkrete forslag på lavtlønsområdet. Det er i høj grad tiltrængt på baggrund af praksis og de forslag, som foreligger her. Det er et af de store og ømme punkter, for billedet på dette felt er, som fremhævet af hr. Krog Hansen selv, betydelig værre, end det umiddelbart fremgår af procentsatserne.

Dernæst til spørgsmålet om fuld dækning for tabt arbejdsfortjeneste. Jeg kan selvfølgelig som andre her i salen kun stille mig på det standpunkt, at det ikke er et spørgsmål

om 80 pct. eller 90 pct., men om fuld dækning. Som hr. Erling Dinesen så rigtigt sagde: selv om man giver fuld dækning, har folk alligevel behov for at få arbejde, for man mister jo understøttelsen i tilfælde af, at man ikke modtager arbejde, som bliver én anvist. Altså var der slnt ingen grund til at stille mennesker, som uden egen skyld midlertidigt går arbejdsløse, dårligere. Her må staten have den absolutte erstatningspligt. 90 pct. er selvfølgelig mere end 80 pct., men det giver ikke nogen egentlig løsning af problemet.

Dernæst nogle bemærkninger til det forslag, som er fremsat af VS her. Det første punkt drejer sig om tilbagevenden til arbejdsanvisning gennem arbejdsløsheds-kasserne. Nu er jeg fuldstændig klar over, at med det nuværende flertal er en sådan ændring temmelig utænkelig. Men på den anden side kan man ikke lukke øjnene for, at den nugældende ordning er totalt kompromitteret og umulig for en række fags vedkommende. Også det påpegede hr. Krog Hansen yderst tydeligt ved eksempler fra bagernes og fra tjenernes område, og hr. Kjær Rasmussen fremdrog eksempler for typografernes vedkommende. Der hersker stor og almindelig utilfredshed med denne ordning, som den hidtil har fungeret, og derfor må jeg for mit vedkommende nøjes med at fastslå, at det ikke var nogen ideel løsning, ikke var noget acceptabelt, da man i sin tid gennemførte den offentlige arbejdsanvisning; det var et uforberedt skridt, som i virkeligheden ikke burde have været taget — allermindst under de former, det skete.

Dernæst til et par af de andre punkter, som indeholdes i VS-forslaget. Det er fuldstændig rigtigt, at VS ville have gjort hele salen en stor tjeneste ved at have strøget punkt 4 ganske enkelt. Hvis man nemlig ikke mener, at arbejdsministeren er kompetent til at bestemme, hvor nye virksomheder med over 5 arbejdere skal placeres, men virkelig mener, at det hører under landsplanlægningen og egnsplanlægningen, burde man dog have taget spørgsmålet op i forbindelse med lovene om disse områder. Så burde man have ladet være med at give arbejdsministeren en alt for fin fjer i hatten med hensyn til hans evne til at forlægge industrivirksomheder osv. Et sådant punkt 4 hører absolut ikke med til et forslag, som

[Kai Moltke.]

skal tages alvorligt i denne forbindelse, og jeg kan ikke se andet, end at hr. Kjær Rasmussen og hr. Sigsgaard ville have gjort alle en tjeneste ved at stryge dette punkt til at begynde med.

Med hensyn til de øvrige punkter i forslaget er jeg enig med hr. Krog Hansen i, at der her røres ved noget væsentligt, men det gøres på en forkert måde. Det var da meget godt at få en fornuftig grænse for, hvornår man kan nægte at tage arbejde, som anvises meget langt fra hjemmet. Jeg har selv fra mine nærmeste omgivelser på Lolland været vidne til, at så at sige de fleste yngre faglærte arbejdere i månedsvis hvert år i byggesæsonen er beskæftiget i Ballerup, i Albertslund osv. Her gøres arbejdskraften i stor udstrækning bevægelig på den måde, at fire mand får en campingvogn; dér sover de om natten, og dér laver de deres mad, når de ikke har råd til at gå på restauration, mens familien bliver hængende nede på Lolland.

Jeg kan ikke lade være med at trække en parallel her. Med hensyn til udenlandske arbejdere havde vi for nylig en debat her i tinget, hvor man ville gøre det til en pligt for dem, som ansatte udenlandske arbejdere, at sørge for forsvarlige bolig- og indkvarteringsforhold. Jeg ved ikke, om arbejdsministeren fortolker de retningslinjer, der blev givet med hensyn til at sikre de udenlandske arbejdere bolig, sådan, at man kan forsvare at anbringe dem i en campingvogn i længere tid og indkvartere dem under sådanne forhold. Det kan jeg ikke tro, og i benægtende fald må samme pligt ligge hos både arbejdsgivere og det offentlige, når de for længere perioder fjerner danske arbejdere fra deres hjem, idet man siger, at tager de ikke arbejdet, er det arbejdsvægring, der medfører tab af understøttelse. Det må dog være givet, at man ikke kan stille danske arbejdsløse ringere, end man vil stille udenlandske arbejdere, at dømme efter de diskussioner, der har været om dette problem. I tilfælde af, at man varigt adskiller familien, fordi der ikke kan fremskaffes bolig, således at den altså må opretholde to husstande, er det ikke tilstrækkeligt med tillæg for dobbelt husførelse. Spørgsmålet er langt mere fundamentalt, for i virkeligheden er det forhold, som man

ganske simpelt ikke kan byde arbejdere. Det er meget godt at tale om arbejdskraftens bevægelighed, men så snart det drejer sig om hjemmenes og husstandenes bevægelighed, er forholdene betydelig alvorligere.

Dernæst til punkt 3 i VS' forslag om, at man ikke skal kunne tvinge folk til at tage arbejde uden for deres fagområde. Nu tror jeg for det første, at man må tage det forbehold, at fagområder, faguddannelse osv. er noget, der skifter; det er et felt, hvor der er en afgjort rokning. Jeg kunne derefter lide at trække en anden parallel. I tilfælde af, at en af vore højtstående embedsmænd ved rationalisering i embedsapparatet skulle komme i den situation, at han blev nødt til at søge ind på et andet felt, gælder der for tjenestemændene den gyldne regel, at man ikke kan forlange, at han skal tage et arbejde til en ringere løn, en ringere normering og af en ringere beskaffenhed. Derfor burde VS i dette forslag også have sagt, at man ikke skulle kunne påtvinge folk at tage andet arbejde uden for deres fag til en lavere løn end den, de hidtil har haft. Hvis det havde stået i VS' forslag, havde det haft et ganske andet, mere konkret, mere livsnært indhold, end det har nu. Man griber nemlig i virkeligheden ikke det centrale i problemet, som er, om en mand fra et relativt højt lønnet fag skal kunne placeres ved lavere lønnet, lavere kvalificeret arbejde i tilfælde af, at han tvinges til at tage arbejde. Jeg tror, en sådan konkretisering ville have haft langt større betydning end den meget udflydende og virkelighedsfjerne formulering, der er tale om nu. Derfor kunne jeg, hvis jeg skulle sige noget til VS, kun give dem det råd enten at trække dette forslag tilbage eller også give det en ganske anderledes konkret formulering, end det har i øjeblikket, for man har i tre af disse punkter prøvet på at berøre problemer, som både er aktuelle, og som der i høj grad er grund til at drage ind i diskussionen, men man har bare formuleret dem på en sådan måde, at man helt fjerner sig fra virkeligheden.

Jeg tror, jeg med disse bemærkninger i tilstrækkelig grad principielt har formuleret, hvad jeg mener om de forslag, arbejdsministeren har fremsat. Jeg vil gå ud fra, at vi hermed ikke står over for en afsluttet sag, som nu bare hurtigst muligt skal gen-

[Kai Moltke.]

nem tinget. Lad os få besked om datoen for ikrafttræden. Lad os få tilsagn om en saglig og grundig udvalgsbehandling om alle de ting, som vitterlig ikke løses med lovforslaget, og lad os om de lavtlønnede og om, hvornår man kan lukke for arbejdsløshedsunderstøttelsen, få nye, praktiske og rent konkrete forslag frem som modvægt mod de nuværende formuleringer, så at tinget virkelig får noget at vælge imellem, når denne sag vender tilbage fra udvalget til detailbehandling.

Gunhild Due: Det, der får mig herop, er bestemmelserne i lovforslag nr. 126 § 53 om lempelser for selvstændige med hensyn til retten til dagpenge.

Jeg er enig i det rimelige i kun at kræve 6 måneders medlemstid for ret til dagpenge og ser med glæde, at man også har taget arbejdsudygtighed og uddannelse med. Men jeg vil alligevel anmode udvalget om at se på, om disse bestemmelser ikke burde være generelle. Jeg kan ikke lide, at grupper i befolkningen, som ikke tidligere har vist nogen særlig interesse eller forståelse for arbejdsløshedsproblemer — og sådan er det jo — når de selv kommer til at kende problemerne på egen krop, så skal have særlig gunstige vilkår; det kan vist ikke være helt rimeligt. Hvis der er to unge mænd på landet, hvoraf den ene er søn af en arbejder og beskæftiget rundt omkring i småvirksomheder, mens den anden måske overtager sin fars virksomhed, og de begge to på samme dag opgiver deres hidtidige tilværelse, tager arbejde på en fabrik og melder sig ind i en arbejdsløshedskasse, men fabrikken krakker 7 måneder efter, så kan den ene få understøttelse og den anden ikke. Det synes jeg er en urimelighed, som udvalget er nødt til at se på.

Det er rigtigt, at man ikke skal diskriminere; men man skal heller ikke diskriminere mod de mennesker, som ikke har haft forstand nok til at melde sig ind i en fagforening, førend de ligefrem blev tvunget til det. Jeg mener altså, at rettilighederne bør være ens for alle, og jeg mener også, at hvis der er en 18-årig, der melder sig i fagforening samme dag som en forhenværende selvstændig, så må de have samme rettigheder. Det andet er en urimelighed, som jeg

ikke synes vi kan være bekendt at lave i vore dage. Og hvis 12 måneder er for meget for de selvstændige, så er det også for meget for alle mulige andre samfundsgrupper.

Anker Jørgensen: Der har fra regeringspartiernes side været udtalt forundring over socialdemokratiets stilling, særlig til kravet om at fastholde 90 pct.s dækning som grundlag for understøttelsessatserne, og man har udtalt stor tilfredshed med den realistiske vurdering, som man kalder det, som Landsorganisationen har givet udtryk for. Jeg tror, man helt glemmer, at Landsorganisationens realistiske vurdering uden tvivl har sin baggrund i den kendsgerning, at man naturligvis kender den politiske konstellation her i folketinget og ved, hvilken stilling partierne har, og derfor har ment det rigtigt i dette særlige udvalg at blive enig om det, man nu måtte have mulighed for at blive enig om.

Man har naturligvis også, i hvert fald ret, kendt indholdet af de ordførertaler, som hr. Simonsen, hr. Robert Christensen og hr. Erik Hansen (Ålborg amt) har holdt her i dag. En af ordførerne citerede LOs blad Løn og Virke. Må jeg have lov i den forbindelse at sige, at når man interesserer sig for fagbevægelsens blade, var det måske også værd at interessere sig for at citere, hvad et andet og i størrelsesmæssig henseende ganske betydeligt blad, nemlig Fagbladet, har skrevet om disse problemer, da Fagbladet som udtryk for Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbunds synspunkter også må have interesse, fordi dette blad har kontakt med og relation til ikke mindst de medlemmer af fagbevægelsen, for hvem problemet 90 pct.s dækning er det helt afgørende, det helt centrale.

Endelig skal man vel, når man er så venlig at citere erhvervsorganisationers, i dette tilfælde Landsorganisationens, realistiske vurderinger, ikke glemme, at tinget som bekendt er en politisk forsamling. Det er dette folketing, der skal tage stilling til målsætningen bl. a. på det sociale område og bl. a. også den virkning, den vil have på arbejdsløshedskassernes område. Jeg har forstået, at der i og for sig har været ganske bred tilslutning til princippet om en egentlig erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. Jeg kan også gøre opmærksom på, at dette

[Anker Jørgensen.]

princip om egentlig erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, som tidligere har fået tilslutning fra det radikale venstre, fra socialistisk folkeparti og altså selvfølgelig også fra socialdemokratiet, i høj grad også tiltrædes eller støttes af Landsorganisationen; det ved jeg med sikkerhed.

Endelig synes jeg, det er værd at understrege, at baggrunden for socialdemokratiets forslag netop er, at det, det drejer sig om i arbejdsløshedsforsikringen, nok generelt er at sikre en høj understøttelsesgrad, men i særlig grad at understøtte dem, som har det sværest, når der sker afbræk i den normale arbejdsrytme. Jeg har tidligere over for tinget oplyst, at det er en kendsgerning, at ca. 55 pct. af de tidlønnede, ikke-faglærte arbejdere i provinsen i øjeblikket ikke kan få det nuværende maksimale beløb udbetalt, men på grund af 80 pct.-reglen hver gang må se deres understøttelses-sats blive beskåret.

Det forslag herom, der nu er til forhandling, har et sådant sigte, at man formentlig kommer op på et maksimumsbeløb på ca. 84 kr. pr. dag. Hvad vil det i realiteten betyde? Det vil simpelt hen betyde, at alle de grupper, som ikke hidtil har kunnet få maksimumsbeløbet på 67 kr. 50 øre, nu slet ikke kan få det og heller ikke de 84 kr. De grupper, som nu ikke kan få det forhøjede maksimumsbeløb, vil ikke udgøre 55 pct. af de ikke-faglærte tidlønnede i provinsen, for efter de beregninger, jeg indtil nu er bekendt med, vil formentlig omkring 80-90 pct. ikke få det fulde maksimumsbeløb. I realiteten indeholder forslaget derfor overhovedet ikke forbedringer, ud over de næsten almindelige pristalsreguleringer, til dem, som vitterligt har den dårligste situation på arbejdsmarkedet på alle områder. Værdien af lovforslaget er, at det hjælper de bedrestillede, hvad jeg ikke har noget imod, og at det hjælper dem, der har en løsere tilknytning til arbejdsmarkedet, hvad jeg heller ikke har noget imod. Men det giver ikke den egentlige løsning på de helt afgø-

rende sociale problemer, der findes inden for dette område.

Jeg vil derfor gerne understrege, at socialdemokratiets krav om i hvert fald 90 pct.s dækning er et retfærdighedskrav, fordi det kan hjælpe dem, der i forvejen arbejder på den laveste løn, som i forvejen er henvist til at arbejde i områder, hvor der er den største arbejdsløshedsrisiko, og hvis understøttelse nu absolut skal skæres ned, fordi 80 pct.-grænsen ikke ændres.

Arbejdsministeren sagde i sit oplæg, at der også skulle være en økonomisk tilskyndelse til at arbejde. Nu går jeg ud fra, at vi har en ganske effektiv arbejdsanvisning, og i så fald er dette med den økonomiske tilskyndelse en ganske overflødig, og jeg vil også sige en ganske asocial bemærkning. Vi søger at udbygge et effektivt anvisningssystem, der med menneskelig hensyntagen søger at skaffe arbejde til alle; men så må målsætningen da også være den egentlige erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. Da arbejdsministeren repræsenterer et parti, der tidligere har anerkendt dette princip, burde han foreløbig realisere dele af dette princip ved at acceptere socialdemokratiets forslag, som i høj grad også har Landsorganisationens bevågenhed.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard): Jeg kan takke for den samarbejdsvenlige indstilling, jeg synes er kommet til udtryk over for lovforslagene, uanset det forskellige syn, man kan have på større og mindre enkeltheder — for de mindre partiers vedkommende den større uenighed om de fleste ting.

Det måske mest besynderlige indslag i dagens diskussion er vel VS' forslag. Jeg förstod på en bemærkning, hr. Kjær Rasmussen fremkom med; at i hvert fald et enkelt punkt i dette forslag var ironisk ment. Det var måske hele forslaget, der var ironisk ment, og jeg føler derfor trang til at sige, at så er jeg vist den eneste her i dag, der ikke er hoppet på limpinden. Jeg er vist den eneste, der ikke har følt trang til, og

[Arbejdsministeren.]

heller ikke nu i min afslutningsreplik finder grund til at gå ind på enkeltheder i dette forslag.

Hr. Erling Dinesen og andre var inde på spørgsmålet om arbejdsformidlingen. Jeg har fået den fornemmelse af diskussionen her i dag, at der i hvert fald er noget bredere politisk tilslutning til den moderne offentlige arbejdsformidling, end der tidligere har været, og det hilser jeg med stor tilfredshed.

Hr. Erling Dinesen mente, at man burde indføre en varslingspligt for arbejdsgiverne, sådan at de var pligtige at give besked om det tidspunkt, hvor de påregnede at måtte foretage afskedigelser. Jeg ved ikke, om det er muligt realistisk at gennemføre en egentlig pligt på dette område; men det er et spørgsmål, som samtlige lokale arbejdsmarkedsnævne har taget op til drøftelse og behandling, og begivenhederne omkring Thrige-Titan i Odense, hvor det jo blev offentligt kendt på et vist tidspunkt, at afskedigelser måtte forventes, viser, at det er af meget stor betydning, at arbejdsformidlingen tidligt kommer ind i billedet. I Odensesituationen førte det til en hurtigere løsning af de ledigblevne medarbejderes omskolingsproblemer og problemerne med deres genindplacering på arbejdsmarkedet.

Adskillige har været inde på spørgsmålet om de mobilitetsfremmende ydelser, og jeg vil gerne om disse sige, at der her er tale om nogle ordninger, som vi har haft også før i tiden, og hvor det nye, der skete for to år siden, var, at disse ydelser blev forhøjet, og at administrationen af dem blev flyttet fra arbejdsløshedskasserne til arbejdsformidlingen; selve bestemmelserne om disse ydelsers administration skete der ikke ved den lejlighed ændringer i. Jeg har i bemærkningerne til lovforslaget anført, at efter at administrationen er kommet over til den offentlige arbejdsformidling, har vi fundet, at administrationen af disse ydelser frembød visse vanskeligheder, og bestemmelserne er derfor gjort til genstand for forhandling i arbejdsnævnet, hvis arbejde med disse spørgsmål endnu ikke er afsluttet. Såfremt afslutningen af dette arbejde, der, så vidt jeg forstår, dog er på et ret avanceret stadium, ikke finder sted, inden lovforslaget gøres færdigt, så fortsætter dette

arbejde eventuelt under landsarbejdsnævnets auspicer.

Så var hr. Erling Dinesen inde på spørgsmålet om pensionisters adgang til arbejdsløshedsdagpenge. Jeg forstod hr. Erling Dinesen derhen, at han egentlig foretrak det forslag herom, der indeholdes i Wechselmann-udvalgets betænkning, og var skeptisk indstillet over for det forslag, som jeg har forelagt. Det er jeg for så vidt lidt ked af, for det er bestemmelser, som gerne skulle træde i kraft, når den fulde folkepension gennemføres, idet man altså også på sygedagpengeområdet drager konsekvenser af dette netop til den 1. april. Derfor skal jeg ikke nægte, at jeg overordentlig gerne så, at disse bestemmelser kunne finde deres endelige form i en lov, der træder i kraft til 1. april.

Jeg synes også, der er mange grunde, der taler for det forslag, jeg har fremsat. Man må jo huske på, at pensionisters adgang til arbejdsløshedsdagpenge i dag i meget høj grad beror på dispensationsmuligheder. Man betragter det sådan, at pensionister kun i undtagelsestilfælde har behov for arbejdsløshedsforsikring og for dækning af en arbejdsløshedsrisiko ved ret til dagpenge, og derfor er det noget, man klarer ved en dispensationsmulighed administreret af arbejdsdirektøren. Sådan kommer det ikke til at ligge i fremtiden, det håber jeg da i hvert fald ikke. I fremtiden får vi adgangen til forsikring af deltidbeskæftigede — en bestemmelse, som jeg håber at netop de grupper, der her er tale om: folk, der på grund af alder, sygdom, invaliditet eller andre vanskeliggørende omstændigheder har svært ved at tage sig en fuld arbejdsdag på, vil have glæde af at benytte. Dermed bliver det også nødvendigt at erstatte den hidtidige administration byggende på dispensationsbestemmelser med generelle retningslinjer. Der er ikke nogen begrundelse for i arbejdsløshedsloven at opretholde regler, der i den henseende bliver anderledes end dem, som man er ved at finde frem til i forbindelse med syge- og ulykkesforsikringen, og det er en koordination til det arbejde, der i forbindelse med denne lovgivning er gjort, som sker ved det forslag, jeg for arbejdsløshedsforsikringens vedkommende har fremsat.

Specielt om spørgsmålet om begrænsning

[Arbejdsministeren.]

gen af adgangen til dagpenge for de pågældende kategorier til 78 dage vil jeg gerne sige, at denne bestemmelse har til formål at sikre bedre kontrol med, at dagpenge alene udbetales til arbejdsløshedskassemedlemmer, der er til rådighed for arbejdsmarkedet.

Hr. Simonsen var i forbindelse med disse problemer inde på, om man i arbejdsløshedsforsikringen, på tilsvarende måde som tilfældet er i lovforslaget om sygedagpenge og invalideforsikringen, kan indføje en dispensationsmulighed. Jeg synes ikke, jeg uden nærmere overvejelse vil give tilsagn om at tilslutte mig dette, for det er jo ikke i enhver henseende, særlig ikke når man kommer ind på de kontrolmæssige problemer, sådan, at man kan drage helt klare paralleller fra den ene del af den sociale lovgivning til arbejdsmarkedslovgivningen. Men jeg vil da meget gerne se på spørgsmålet.

Hvad endelig spørgsmålet om Wechselmann-udvalgets forslag netop på dette punkt angår, vil jeg gerne sige, at jeg synes, det er det svageste afsnit i de forslag, vi har fået fra arbejdsløshedsforsikringsudvalget, og det fremgår jo bl. a. deraf, at jeg ikke så gerne har villet følge dette forslag. Jeg tror, at det vil være forholdsvis let for mig at demonstrere i udvalget, at en anvendelse af disse regler kan føre til ret bizarre resultater, som vi vist alle sammen vil finde mindre acceptable.

Spørgsmålet om dagpengesatsernes størrelse er også berørt i dag. Det har været diskuteret ved mange tidligere lejligheder, og det er sikkert begrænset, hvad vi kan få ud af en fortsat meningsudveksling om specielt dette punkt. Et par bemærkninger vil jeg dog gerne knytte til de ord, der er faldet om det.

Hr. Anker Jørgensen var i sit indlæg inde på arbejderbevægelsens og socialdemokratiets stilling til disse ting. Jeg ved meget vel, hvordan standpunkterne ser ud; jeg har jo haft mulighed for at følge det på nogenlunde nært hold. Jeg har også læst Fagbladet, som hr. Anker Jørgensen henviste til, både det, der udkom den 1. februar, og det, der udkom den 10. I det sidste var der en artikel af Arbejdsløshedskassernes Samvirkes formand, hvori han gør opmærksom på

noget, som vi alle sammen ved er rigtigt, men som ikke rigtig er trukket frem i diskussionen her i dag, nemlig at mens de lavestlønnede i dag får 80 pct.s dækning af tabt arbejdsfortjeneste, får de højerelønnede kun 50 pct.s dækning. Når lovforslaget her gennemføres, fremhæver hr. Simonsen, kommer man op på 63 pct.s dækning af tabt arbejdsfortjeneste. Det er ikke overvældende, men man kan dog vist ikke ud fra disse synspunkter sige, at det er et forkert punkt, der er sat ind på.

En anden bemærkning, jeg føler trang til at gøre i forbindelse med denne diskussion, hvor det er fremført, at kildeskatten formindsker arbejdsløshedsydelse, er, at dette skattetræk jo er meget moderat, meget beskedent. Det kan nemlig meget vel forekomme — og der er også forebragt mig eksempler på det — at en arbejdsfortjeneste efter foretaget skattetræk i henhold til kildeskattelovens bestemmelser resulterer i en disponibel ugeindkomst for den pågældende, som ikke er væsentlig større, ja, i enkelte tilfælde kan være mindre end det disponible beløb, den pågældende som arbejdsløs ville have. Det hænger sammen med det beskedne skattetræk, der foretages i arbejdsløshedsunderstøttelserne; det vender så måske tilbage som en regning ved slutligningen. Men jeg synes nok, at man her nærmer sig i hvert fald grænsen for, hvad det er muligt at forsvare: en situation, hvor de beløb, man har disponible som arbejdsløs, er af samme størrelse og i visse tilfælde større, end hvis man havde haft beskæftigelse. Dette problem ville selvfølgelig blive endnu større, end det allerede er, hvis man gennemførte 90 pct.-bestemmelsen.

Hr. Erling Dinesen var inde på spørgsmålet om arbejdsnævnets afskaffelse, og jeg vil da gerne knytte nogle ganske enkelte bemærkninger til det. For det første vil jeg gerne gøre opmærksom på, at da staten i 1967 overtog underskuddsdækningen for arbejdsløshedskasserne og dermed hele den økonomiske risiko i forbindelse med administrationen af arbejdsløshedsforsikringen, da bortfaldt i virkeligheden det historiske grundlag for den sammensætning, det rådgivende organ arbejdsnævnet havde. Det er konsekvensen af, hvad der foregik i 1967, som i den henseende drages nu.

Dernæst vil jeg gøre opmærksom på, at

[Arbejdsministeren.]

ved etableringen af et egentligt ankeorgan for arbejdsløshedsforsikringen aflastes det rådgivende organ for et meget stort antal sager, således at det, der bliver tilbage, kan lægges under landsarbejdsnævnet, uden at dette bliver overbelastet. Dertil kommer, at det har en principiell interesse ved tilrettelæggelsen af en samordnet moderne arbejdsmarkedspolitik, at det er det samme rådgivende organ, der behandler arbejdsløshedsforsikringsproblemer og arbejdsformidlingsproblemer. Derfor har jeg fulgt det forslag, som en sagkyndig arbejdsgruppe har stillet på dette punkt.

Endelig var hr. Erling Dinesen i sine bemærkninger til VS-forslaget inde på, at det er ønskeligt med en stærkere egnsudviklingsindsats. Jeg vil gerne til dette knytte den bemærkning, at egnsudviklingslovgivningen er udbygget inden for det sidste halvandet års tid, og jeg vil særligt bemærke, at hvis man følger med i, hvordan den faktiske udvikling i det seneste år har været, må man erkende, at der netop i år i egnsudviklingsområderne sker en ganske overordentlig kraftig udbygning af erhvervslivet og af industrien.

En række ordførere, herunder hr. Simonen, var inde på spørgsmålet om den såkaldte 14.000 kr.-bestemmelse, begrænsningen for jordbrugerens adgang til at være berettigede til at få arbejdsløshedsdagpenge og være nydende medlemmer af arbejdsløshedskasse. Det er en bestemmelse, som med rette har været genstand for kritik i de senere år. Arbejdsnævnet har for et halvt års tid siden indstillet, at bestemmelsen afskaffes, men har samtidig givet udtryk for, at dette vil rejse visse problemer med hensyn til at undgå misbrug, og man har anbefalet, at der finder en påkrævet skærpelse af kontrolsystemet sted. Der har siden i arbejdsdirektoratet og arbejdsministeriet fundet overvejelser sted om, hvordan de nævnte kontrolproblemer bedst kunne løses. De pågældende personers tilknytning til arbejdsmarkedet som aktive arbejdssøgende på alle årstider er en nødvendig forudsætning for arbejdsløshedsforsikringsadgangen. Overvejelserne går i retning af strammere arbejdsbetingelser end dem, der i øvrigt er almindeligt gældende, og som går ud på, at man inden for de seneste 3 år skal have haft

mindst 26 ugers beskæftigelse for at være dagpengeberettiget. Spørgsmålet vil i henhold til lovforslagets § 58 blive taget op af arbejdsdirektøren over for landsarbejdsnævnet hurtigt efter lovens vedtagelse.

Dernæst har hr. Erik Hansen (Ålborg amt) været inde på, hvor hurtigt tilpasningen af antallet af arbejdsformidlingskontorer kan finde sted, og udtrykt ønske om, at denne tilpasning ikke strækker sig over for langt et åremål. Jeg vil gerne herom sige, at det er klart, at der er både praktiske problemer og personaleproblemer knyttet til at nedbringe de 29 arbejdsformidlingskontorer, vi i øjeblikket har, til 14. Jeg regner imidlertid med, at de første skridt vil blive taget allerede i indeværende år. En tilpasning på grundlag af det rationaliseringsarbejde, der er sat i gang inden for arbejdsformidlingen, bør i øvrigt efter min opfattelse i det væsentlige kunne tilendebringes inden kommunalvalget i 1974.

En række ordførere, først og fremmest hr. Erik Hansen (Ålborg amt), var også inde på spørgsmålet om samarbejdet mellem arbejdsformidlingen og de kommunale myndigheder. Jeg er enig i, at det er helt afgørende nødvendigt, at der sker et praktisk samarbejde mellem arbejdsformidlingen og de kommunale myndigheder om løsningen af serviceopgaverne for befolkningen. Der findes jo meget store berøringsflader, og særlig foreligger der for borgere, hvis primære vanskeligheder er af social og sygdomsbetinget art, ofte ganske særprægede beskæftigelsesproblemer, som gør et nøje samarbejde nødvendigt. Forskellige bestemmelser, bl. a. om arbejdsmarkedsnævnenes sammensætning, tager da også sigte på at befordre et sådant nøje samarbejde mellem arbejdsformidlingen og kommunale myndigheder.

Når det praktiske samarbejde også nævnes i forbindelse med arbejdsformidlingens lokale problemer, vil jeg gerne sige, at dette har jeg stedse været opmærksom på. Det er lidt uensartede indtryk, jeg har fået angående dette samarbejdes hidtidige forløb; og det er derfor stadig genstand for min opmærksomhed.

I denne forbindelse vil jeg gerne gøre en bemærkning i anledning af hr. Robert Christensens ord om de mange filialer, arbejdsformidlingskontorerne har. Det er i sin tid

[Arbejdsministeren.]

— ikke som en regel, ikke som en bestemmelse, men som en vejledning — sagt, at ingen bør have mere end højst 10 km til et arbejdsformidlingskontor eller en arbejdsformidlingsfilial. Det er mit indtryk, at et sådant sigte ikke kan fastholdes fremover. Jeg har, som det vil vides, for et halvt års tid siden iværksat et arbejde med rationalisering af arbejdsformidlingen, og i den forbindelse foretages også undersøgelser vedrørende aktiviteten på samtlige afdelingskontorer. Det materiale, der herved fremkommer, vil indgå i de fortsatte rationaliseringsovervejelser, og rationaliseringsudvalget må altså prøve at stille forslag om, hvilke praktiske konsekvenser det bør få, at visse afdelingskontorer faktisk har en temmelig lav aktivitetsgrad.

Hr. Erik Hansen (Ålborg amt) spurgte, om ikke man i stedet for at definere deltidsbeskæftigelse som mellem 20 og 30 timers beskæftigelse om ugen burde sige mellem 15 og 30 timers beskæftigelse. Jeg vil gerne herom, sige, at jeg har fundet det naturligt at følge det forslag, som Wechselsmann-udvalget har stillet. Det er jo ikke mindst deltidsbeskæftigelsens problemer, der har givet et meget stort arbejde for dette udvalg og ført til det resultat, som jeg altså har kunnet tilslutte mig ved det lovforslag, jeg har fremsat. Men i det hele taget vil jeg gerne gøre den bemærkning, at det jo er om ikke en forsøgslovgivning, så dog et nyt område. Der er, som jeg har gjort opmærksom på i fremsættelsen, tale om, at man af kontrolmæssige grunde nok bør være forsigtig i den første omgang, hvor man foretager lovgivning på dette område; så vil der altid være mulighed for siden at tage tingene op igen på baggrund af indhøstede erfaringer.

Hr. Krog Hansen spurgte, om man, når man ikke kan forhøje loftet over arbejdsløshedssatserne, så ikke kunne hæve gulvet under dem. Jeg har en fornemmelse af, at det ikke er noget egentligt problem, der foreligger her, men drøfter det da gerne i udvalget.

Fru Hanne Reintoft talte om det problem, som foreligger med hensyn til invaliditetsydelse, og som vi tidligere har haft lejlighed til at veksle ord om her i tinget. Det regner jeg med kan finde sin løsning, vel at mærke hvis spørgsmålet om arbejds-

løshedsforsikring for pensionister løses på den måde, som jeg har stillet forslag om; så falder en løsning af invaliditetsydelsesproblemet ganske harmonisk ind heri.

Så var der spørgsmålet om, hvordan man ville forholde sig, hvis der var deltidsforsikrede, der søgte beskæftigelse i områder, hvor der var ledighed blandt heltidsarbejdssøgende. Sådan forstod jeg spørgsmålet. Jeg er ikke parat til her at give nogen klar retningslinje. Det er jo et forsøgsområde, som jeg netop har nævnt, og jeg føler mig ikke helt overbevist om, at problemerne vil dukke op på den måde, som fru Hanne Reintoft forestiller sig, nemlig ved at der er personer, der søger de samme job enten som deltids- eller heltidsbeskæftigelse. Men det kan jo drøftes i udvalget. Jeg tror nok, at det er et spørgsmål, hvor indhøstede erfaringer til sin tid vil være det bedste diskussionsgrundlag.

Spørgsmålet om murerens arbejdsvægring, fordi han selv fandt et bedre betalt job end det, han havde fået anvist, er et af dem, jeg gerne vil se konkret. Umiddelbart undrer man sig jo, og når man så har undret sig, er det næste, at man uundgåeligt spørger sig selv: er der mon ikke noget i den historie, man ikke har hørt om?

Så har jeg tilbage kun spørgsmålet om ikrafttrædelsestidspunktet som en bemærkning til hr. Kai Moltke. Det er klart, at når lovforslag nr. 127 er fremsat til ikrafttræden den 1. april, er det netop for at gøre det muligt for folketinget at få den fornødne tid til en grundig udvalgsbehandling. Men enhver minister har formentlig interesse for en hurtig gennemførelse af sine lovforslag. Spørgsmålet blev drøftet i det 21 mands udvalg, der beskæftigede sig med de aktuelle økonomiske problemer kort før Nordisk Råds samling. Jeg var til samråd dér, og jeg gav tilsagn om at ville overveje mulighederne for en hurtigere ikrafttræden af visse forsikringsbestemmelser. Jeg tilføjede, at det rejste nogle administrative problemer, hvortil krævedes klarhed over, hvordan man vil forholde sig inden 1. marts eller i hvert fald omkring 1. marts. Jeg gjorde også opmærksom på, at der var politiske problemer knyttet til det, og at de måtte løses ved normal forhandling i folketinget ved lovforslagenes behandling her og i udvalget. Det er stadig mit standpunkt. Nu

[Arbejdsministeren.]

ligger forslagene i folketingets hånd, og efter stemmeføringen i den debat, der har været, er det mit indtryk, at dér ligger de vældig godt.

Formanden: Af hensyn til min afgørelse af, om mødet skal udsættes inden denne debats afslutning, anmoder jeg alle, der ønsker ordet i anden omgang, om at melde sig så hurtigt, som det kan lade sig gøre.

Erling Dinesen: Jeg skal gemme den række spørgsmål, jeg har til arbejdsministeren og andre ordførere, til et samråd i udvalget og her kun sige, at arbejdsministeren har misforstået mine udtalelser vedrørende pensionisterne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagenes overgang til anden (for forslaget til folketingsbeslutnings vedkommende sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at de 8 forslag henvises til det tidligere nedsatte udvalg vedrørende forslag til lov om ændring af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Forhøjelse af dagpenge m. v.) [af Erling Dinesen m. fl.]. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages kl. 14.

Mødet udsat kl. 12.54.

Mødet genoptaget kl. 14.00.

Den næste sag på dagsordenen var:
Spørgsmål til ministrene.

Af **K. Axel Nielsen** til ministeren for offentlige arbejder:

„Hvornår kan arbejdet på bygningen af en ny bro over Mariager Fjord ved Hadsund begynde?“

K. Axel Nielsen: Så langt tilbage som den 17. januar 1962 rettede jeg følgende spørgsmål til den daværende minister for offentlige arbejder:

„Hvor langt er man kommet i arbejdet på at forberede bygning af en ny bro over Mariager Fjord ved Hadsund, og hvornår kan selve byggearbejdet ventes påbegyndt?“

I min begrundelse dengang gjorde jeg opmærksom på, at broen var helt uegnet til den trafik, den da skulle klare, og det er jo ikke blevet bedre siden. Om min begrundelse i øvrigt skal jeg henvise til Folketings-tidende 1961-62 sp. 2200 og skal i dag indskrænke mig til at understrege, at broens begrænsede bæreevne især er uhyre generende for den lokale lastbilkørsel; det ved jeg at ministeren har hørt adskilligt om.

Jeg er bekendt med, at den omstændighed, at privatbanen Randers-Hadsund er nedlagt, har bevirket en forsinkelse, fordi det nødvendiggjorde en ændring af de allerede i 1962 udarbejdede planer for bygning af en ny bro, men der har, så vidt jeg kan se, nu været rigelig tid til at udarbejde et nyt projekt. I betragtning af, at jernbanens ophør har forøget den tunge trafik over fjorden, og under hensyn til, at trafikken til og fra saltfabrikken ved Assens har forøget antallet af brooplukninger for skibe, hæster det voldsomt med at få etableret en ny og bedre broforbindelse over Mariager Fjord. Uden malice må jeg måske citere den sidste del af trafikminister Kai Lindbergs svar til mig den 17. januar 1962:

„Når skitseprojekterne med overslag foreligger, formentlig engang i løbet af sommeren, vil ministeriet hurtigt kunne tage stilling til disse, og jeg forventer, at selve byggearbejdet, når detailprojekteringen er foretaget, vil kunne påbegyndes i foråret 1963.“

Nu skriver vi som bekendt 1970.

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Jeg skal ikke trætte med en gennemgang af forhistorien, af det, der er sket i perioden fra 1962 til 1969, for det kender hr. K. Axel Nielsen lige så godt som jeg. De to amtsråds skitseprojekt er indsendt til ministeriet i juli 1969 og er for tiden til behandling hos en række myndigheder; de allerede

[Ministeren for offentlige arbejder.]

modtagne svar tyder på, at det kan blive nødvendigt at foretage visse ændringer af projektet. Dette vil kunne medføre, at detalprojekteringen først kan iværksættes i finansåret 1970-71, mens den ellers vil kunne iværksættes i dette finansår. Da detalprojekteringen og arbejdets udbydelse i offentlig licitation påregnes at vare op til 2 år, vil selve broarbejdet formentlig først kunne påbegyndes i finansåret 1972-73. Det anslås, at broarbejdet vil vare ca. 3 år, og det vil sige, at broen først skulle kunne være færdig i finansåret 1974-75, hvis de vanskeligheder, jeg her har nævnt, bliver aktuelle.

Jeg vil gerne tilføje, at de nødvendige tilsluttende vejarbejder vil kunne påbegyndes et par år før broen er færdig; der er mulighed for at arbejde sideløbende med disse ting.

K. Axel Nielsen: Jeg takker ministeren for de oplysninger, vi fik. Jeg kan ikke sige, at jeg er helt tilfreds, og jeg er sikker på, at man lokalt vil synes, det er lidet tilfredsstillende, at der, når man har arbejdet med planerne i så mange år, så yderligere skal gå flere år, inden man kan gå i gang. Derfor vil jeg gerne stille det tillægsspørgsmål: Er det af finansielle grunde, at sagen er blevet forsinket, har det spillet nogen rolle? Jeg ved, at i 1963 var pengene bevilget, så man kunne gå i gang. Har regeringens stramme finanspolitik medført, at man har brugt de penge, der dengang var sat af, og skal man nu til at søge ny bevilling?

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Jeg kan jo kun svare, for så vidt angår den periode, jeg har kendt denne sag i. For denne periodes vedkommende har der som bekendt dels været delte meninger med hensyn til spørgsmålet om høj eller lav bro, og disse problemer måtte jo afklares, inden skitseprojekteringen kunne gå i gang, dels har der været de tekniske opgaver, som jeg har redegjort for her, medens der ikke i denne periode har været nogen forsinkelse af bevillingsmæssige grunde.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af **Søren B. Jørgensen** til ministeren for offentlige arbejder:

„Hvad agter ministeren at gøre for at forbedre TV-modtageforholdene på Anholt?“

Skriftlig begrundelse:

For i det hele taget at kunne se fjernsyn måtte seerne på Anholt selv bekoste antenner på mellem 15 og 25 meters højde og fik dengang, for 10-15 år siden, en ekstraudgift på 1.000-1.500 kr. hver.

Antennerne står nu over for en fornyelse, og det er beboernes opfattelse, at det er urimeligt, at de, foruden at betale deres licens, også skal have en ekstraudgift ca. hvert 10. år til disse høje antenner, som er en betingelse for at kunne se TV på Anholt.

En fællesantenne vil løse deres problem.

Formanden: Spørgeren har ordet for at supplere sin skriftlige begrundelse.

Søren B. Jørgensen: Jeg har fået en henvendelse fra indbyggerne på Anholt, der orienterede mig om de forhold, hvorunder de lever. Dette at bo på den af vore småøer, der ligger længst væk fra fastlandet, er naturligvis forbundet med mange ekstraudgifter. Jeg skal ikke komme nærmere ind på disse, men stort set kan man vel sige, at det er omkring en tredjedel så dyrt at leve på Anholt som på fastlandet. Jeg ved, at ministeren er vidende om disse forhold fra en tidligere forhandling, vi har haft om et andet problem. Der er dog et særligt problem, som man på Anholt gerne vil have løst så hurtigt, det kan lade sig gøre. Man vil meget gerne have bragt sine TV-modtageforhold i orden. Anholt har lige siden TV's start været et stedbarn på dette område. Da de derovre for 10-15 år siden fik installeret deres fjernsynsapparater, måtte hver af dem selv afholde udgifter på mellem 1.000 kr. og 1.500 kr. til antenner, der var mellem 15 og 25 m høje, og alligevel har modtageforholdene aldrig været tilfredsstillende. Man kører på henholdsvis København og Ålborg, og det sker ret ofte, at der er så meget sne på skærmen, at man simpelt hen må lukke; man kan ikke se spor. Særlig galt er det naturligvis for de perso-

[Søren B. Jørgensen.]

ner på Anholt, der følger en serie i TV, jeg tænker f. eks. på sprogundervisningen.

Nu er forholdet det, at de master, som beboerne selv i sin tid bekostede og fik rejst, er ved at være tæret op, og man rejser derfor det spørgsmål, om de foruden alle de andre udgifter, de som øboer har, også hvert tiende år selv skal bekoste disse høje antenner for dog med mellemrum at kunne se, hvad der foregår på fastlandet. Jeg skal for fuldstændigheds skyld tilføje, at man på Anholt troligt har betalt TV-licens på trods af de meget dårlige modtageforhold.

Jeg rejser derfor spørgsmålet, om ministeren vil medvirke til en forbedring af modtageforholdene, evt. i form af en fællesantenne, der, efter hvad sagkyndige siger, vil kunne klare problemet. Jeg beder også ministeren tage i betragtning, at mulighederne for underholdning og adspredelse på Anholt her i vintermånederne ikke er særlig store. Jeg ved, at et positivt svar, ja, bare et tilsagn om en forhandling om problemet, vil blive modtaget med stor tilfredshed, og jeg tror, jeg kan love ministeren, at hvis vi får et positivt svar i denne sag, vil flagene gå til tops ovre på Anholt.

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Efter det for mig oplyste er post- og telegrafvæsenet indstillet på at give tilladelse i medfør af loven om fællesantenneanlæg til etablering af et sådant anlæg på Anholt. Post- og telegrafvæsenet har allerede tidligere fremsendt det nødvendige ansøgningskema, men det ses ikke at være returneret.

Søren B. Jørgensen: Jeg forstår, der så er skred i sagen nu, og jeg ved, at man i hvert fald på Anholt ser frem til en hurtig forbedring af disse forhold. Jeg takker ministeren for svaret.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af **Else-Merete Ross** til justitsministeren:

„Vil ministeren overveje, hvilke muligheder der er for, at en persons skriftlige bestemmelse om, at væv og andet biologisk materiale kan udtages fra hans lig, kan være sygehusenes læger bekendt,

hvis vedkommende f. eks. efter en trafikulykke bringes døende eller død til et sygehus?“

Skriftlig begrundelse:

Ifølge § 2 i lov fra 1967 om udtagelse af menneskeligt væv kan en person, der er fyldt 21 år, skriftligt træffe bestemmelse om, at væv og andet biologisk materiale kan udtages fra hans lig til brug for et andet menneske eller til videnskabeligt brug.

Hverken i loven eller dens bemærkninger er angivet, om den skriftlige tilkendegivelse skal påføres underskrift fra et vitterlighedsvidne, heller ikke, til hvem den skriftlige tilkendegivelse skal afgives, eller hos hvem den skal opbevares.

Testamenterer man sit afsjælede legeme til medicinsk-anatomisk institut, har instituttet og den pågældende hver et eksemplar af dokumentet. Instituttet har oplyst, at udtagelse af væv og andet materiale til transplantationsformål på sygehuset må anses for indbefattet i erklæringen. Men selv her, hvor der foreligger 2 dokumenter med vitterlighedsvidne, har sygehusenes læger ingen mulighed for i en akut situation at vide, om en sådan bestemmelse er truffet, da vel de færreste går rundt med dette dokument på sig.

Omgående viden om, hvorvidt skriftlig bestemmelse foreligger, ville kunne bidrage til, at transplantationslæger fik større mulighed for at redde andre mennesker, hvis liv er afhængigt af væv eller organ fra en lige afdød.

Vil ministeren overveje, om sådanne skriftlige tilkendegivelser kunne påføres de pågældendes personregisterbevis eller sygekassekort, eller om der findes andre mere praktiske muligheder?

Formanden: Spørgeren har ordet for at supplere sin skriftlige begrundelse af spørgsmålet.

Else-Merete Ross: Mit spørgsmål er foranlediget af et interview i Berlingske Aftenavis Weekend fra den 31. januar i år, som journalist Thyra Christensen havde med neurokirurgen Jens H. Rasmussen. Neurokirurgen siger, at det ville være en hjælp for

[Else-Merete Ross.]

transplantationslægerne, hvis der i befolkningen var forståelse for, at man efter døden skulle give sine organer til andre, hvis liv derved kunne reddes. Der er ifølge loven mulighed for at give en skriftlig tilladelse til, at væv og andet biologisk materiale må fjernes efter éns død. Men hvordan kan et sygehus' læger vide, at en sådan tilladelse foreligger, hvis vedkommende bringes død eller døende ind på et sygehus? Hvis der var en nem måde at tilkendegive dette på, er der en mulighed for, at langt flere ville have tænkt over at give denne tilladelse og også ville have talt med deres pårørende derom. Dermed ville de følelsesmæssige problemer, som Jens H. Rasmussen taler om, være reduceret, og lægen ville kunne handle med den hurtighed, som er nødvendig, hvis organerne skal kunne blive til hjælp for andre. Hvilke praktiske muligheder mener ministeren der er for, at sygehusets læger kan se, at tilladelsen er givet?

Justitsministeren (*Thestrup*): Jeg kan bekræfte, at der ikke i loven eller andetsteds er stillet krav til formen for den skriftlige erklæring, der efter transplantationslovens § 2 kan danne grundlag for udtagelsen af væv m. m. fra lig. Samtykket behøver derfor ikke at være i testamentsform, og det er heller ikke nødvendigt, at der er vitterlighedsvidner på erklæringen. Det er over for mig oplyst, at sundhedsstyrelsen så sent som i efteråret 1969 har taget initiativet til en drøftelse mellem eksperter inden for transplantationsområdet af mulighederne for at registrere samtykkeerklæringer. Det viste sig ved disse drøftelser, at de pågældende læger ikke savner et centralt register for transplantationsdonorer. Sundhedsstyrelsen udtalte herefter over for min kollega indenrigsministeren, at man ikke på daværende tidspunkt fandt behov for et sådant register. Sundhedsstyrelsen vil dog fortsat have opmærksomheden henvendt på spørgsmålet og vende tilbage til sagen, hvis udviklingen giver anledning til det.

På denne baggrund finder hverken indenrigsministeren eller jeg for tiden anledning til at overveje muligheden af et sådant register, ligesom det er teknisk upraktisk at indføre oplysningerne i det centrale personregister. Vi tror heller ikke på det hensigtsmæssige i en ordning, der går ud på, at tilkendegivelser påføres personregisterbevis eller sygekassekort.

Jeg kan derfor ikke sige andet, end at folk, der ønsker, at biologisk materiale skal kunne udtages fra deres legeme, når de er døde, må bære en erklæring herom på sig.

Else-Merete Ross: Jeg takker ministeren for svaret, specielt det sidste: at det skulle være muligt at bære et bevis på sig. Jeg vil dog gerne stille ministeren det tillægs-spørgsmål, om ministeren kunne tænke sig at ændre loven, således at man i stedet for skriftligt at bekræfte, at væv og organer måtte fjernes efter éns død, gik den modsatte vej og sagde, at kun i de tilfælde, hvor folk skriftligt havde udtalt sig derimod, måtte væv og organer ikke fjernes. Dette ville i nogen grad svare til § 4, stk. 2, hvorefter obduktion ikke må finde sted, hvis afdøde har udtalt sig derimod.

Justitsministeren (*Thestrup*): Jeg vil gerne sammen med indenrigsministeren og sundhedsstyrelsen overveje det forslag, som fru Else-Merete Ross har stillet her.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Evald Kristensen* til undervisningsministeren:

„Vil ministeren foretage en undersøgelse af, om der ved vore ungdomsskoler stilles særlige betingelser for optagelse ud over de i normale ansøgningsskemaer eller optagelsesbegøring er opstillede?“

Skriftlig begrundelse:

Dagbladet *Ny Tid*, Ålborg, bragte søndag den 8. februar 1970 en artikel om vore ungdomsskoler. Af denne artikel fremgik

[Evald Kristensen.]

det, at der sker en stærk diskriminering af de unge, som søger skolerne. En forstander for en sådan ungdomsskole skriver i et følgebrev til forældre, at skolen vil have en sund og frisk ungdom, at man vil undgå alkohol- og narkotikaskadede, småkriminelle og stærkt adfærdsvanskelige.

I dag søger man fra alle sider at skabe muligheder for en revalidering. Fra de forskellige ministerier gøres der store anstrengelser for at placere netop disse unge grupper i en normal tilværelse.

Vore ungdomsskoler bygger på offentlige midler. Derfor bør skolerne være åbne for alle, også de grupper, som vedkommende forstander skriver om i sit brev.

Formanden: Spørgeren har ordet for at supplere sin skriftlige begrundelse af spørgsmålet.

Evald Kristensen: Ud over den skriftlige motivering for mit spørgsmål vil jeg gerne fremkomme med nogle få betragtninger. Jeg vil gerne sige, at mit spørgsmål ikke er et angreb på de hundrede friskoler, vi har, og som udfører et godt arbejde, som jeg gerne her vil udtrykke min anerkendelse af. Men jeg er, siden spørgsmålet er rejst, blevet ringet op af mange højskole- og friskoleledere, som alle beklager sig over den følgeskrivelse, man har brugt på en enkelt skole, og som jeg har citeret i den skriftlige motivering. Det er disse følgeskrivelser, jeg gerne vil have ministeren til at få fjernet. Jeg er klar over, at der her ligger et problem. Dagbladet Politiken havde den 6. februar i år en artikel med overskriften „Forkert anbragte giver problemer på vore højskoler“. De frie skoler får ikke oplysninger nok, stod der videre om elever fra forso-

gen. Jeg spørger: hvad er det for oplysninger, man mangler? Af den optagelsesbegøring, jeg står med her, fremgår det tydeligt, at det skal angives, om eleven er under børneværn, forsorg eller revalidering. Jeg finder, at det er en stærk diskriminering af de unge under forsoegen. De, der er anbragt under forsoegen, er jo ikke frivilligt havnet dér, og jeg har for mit eget vedkommende kendskab til, at mange af dem kommer fra

splittede familier, opløste familier. Det er ofte børn, der er anbragt på børnehjem, forældrelose børn, og jeg vil gerne her slå et slag for, at de fremover ikke skal betragtes som kriminelle, når der er tale om optagelse og undervisning på en af de frie skoler.

Undervisningsinspektør Jørgen Olsen fra undervisningsministeriet siger i den nævnte artikel, at der ikke er tale om diskrimination, men om et ønske om at kende opgavens omfang, og siger til slut, at skolerne skal have lov til at sige nej. Hvis det virkelig er tilfældet, vil jeg gerne spørge undervisningsministeren: hvem skal da tage sig af opgaven, skal adressen da være socialministeriet?

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Jeg vil gerne indledningsvis i mit svar sige, at skoler som efterskoler og højskoler, som de private skoler de er, selv må afgøre, hvem de vil optage som elever, og at der ikke til adgangen til statsstøtte er knyttet betingelser vedrørende optagelse af elever.

Det er nok muligt, at den pågældende forstander i det aktuelle tilfælde, som er baggrunden for spørgsmålet, måske på grund af erfaringer har været for kategorisk i sin formulering, men af en redegørelse fra den pågældende skole fremgår det, at man her som på andre skoler, i det omfang det er muligt, blot ønsker at vide besked om, hvem man har på skole, og at man i særlige tilfælde forbeholder sig ret til at sige nej til en ansøger, når man ikke mener at kunne klare den opgave, som eleven frembyder.

Vi vil gerne fra undervisningsministeriets side medvirke til, at efterskolerne og folkehøjskolerne kommer i en sådan kontakt med de myndigheder, som undertiden henviser elever til skolerne, at myndighederne ved, hvad de henviser til, og at skolerne får klar besked om, hvilke opgaver de påtager sig. Jeg kan oplyse, at der, inden hr. Evald Kristensen stillede sit spørgsmål, sammen med foreningerne for de frie skoler er taget skridt til at forbedre denne kontakt. Det er aftalt, at skoleforeningerne med bistand fra direktoratet for ungdomsundervisningen vil orientere de pågældende myndigheder om problemerne, ligesom man arbejder med planer om en konference mellem repræsentanter for de pågældende skoler og forskel-

[Undervisningsministeren.]

lige forsøgs- og revalideringsmyndigheder, således at den kontakt, som hr. Evald Kristensen efterlyser, kan blive etableret.

Det er i øvrigt mit indtryk, at efterskoler og folkehøjskoler på en god måde medvirker til løsning af de problemer, der opstår, når unge på forskellig måde er handicappede, og jeg kan ikke medvirke til at pålægge skolerne særlige pligter i denne sammenhæng.

Evald Kristensen: Jeg takker til dels ministeren for det, der er sagt her. Jeg forstår i hvert fald på ministerens svar — og jeg vil gerne have, at ministeren bekræfter det — at man tager afstand fra indholdet af den følgeskrivelse, som stammer fra Møllerup Ungdomsskole. Jeg synes, den er meget diskriminerende. Man takker i et følgebrev til forældrene for henvendelsen, og bagefter taler man så om, at man vil have en frisk og sund ungdom, og at man vil undgå at optage alkoholskadede og narkotikaskadede. Jeg tror, det var klogt, om man i undervisningsministeriet, socialministeriet og justitsministeriet virkelig forsøgte at finde frem til en fælles løsning på problemet med de små kriminelle og de narkotikaskadede.

Jeg forstod på undervisningsministeren, at der var en undersøgelse i gang på dette område, og det vil jeg gerne sige tak for.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Hvad det aktuelle tilfælde angår, skal jeg helt henholde mig til, hvad jeg sagde i første omgang.

Hvad det sidste, som hr. Evald Kristensen nævnte, angår, gør jeg opmærksom på, at det ikke er en undersøgelse, men et kontakttarbejde, som er sat i gang for at bidrage til på bedst mulig måde at løse de problemer, som knytter sig til disse ting.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Sigsgaard* til undervisningsministeren:

„Hvorfor har ministeren afvist at støtte Landsorganisationen af Elever økonomisk?“

Skriftlig begrundelse:

LOE har i 1969 søgt om en støtte på ca. 13.000 kr. og heraf fået bevilget 8.000 kr. som engangstilskud.

Efter at organisationen nu er endeligt etableret og har holdt sin første generalforsamling, hvor repræsentanter for 135.000 elever var til stede, har den nu ved sin formand anmodet undervisningsministeren om en støtte til arbejdet på 15.000 kr.

Det hævdes, at ministeren har afslået at støtte LOE med den motivering, at man i det hele taget ikke ønsker at støtte de organisationer, der omfatter uddannelsessøgende under studentereksamensplanet.

Det forekommer utroligt, at dette virkelig kan være begrundelsen for afslaget. Ganske vist har ministeren modsat sig de konkrete forslag, der har været fremme, om større elevindflydelse på skolerne og om organisationsfrihed for elever, men også ministeren taler jo dog om betydningen af, at skolerne demokratiseres og eleverne får indflydelse.

LOE omfatter medlemmer med særdeles ringe økonomiske muligheder. Kontingentet kan derfor ikke dække omkostningerne ved arbejdet. Allerede nu har organisationen da også underskud. Ministerens afslag kan under disse omstændigheder meget vel betyde, at organisationen ikke kan overleve, og det er i hvert fald et alvorligt slag mod den demokratisering, man taler så meget om.

Formanden: Spørgeren har ordet for at supplere sin skriftlige begrundelse af spørgsmålet.

Sigsgaard: Det hænder jo ikke så sjældent, at vi her i folketinget og også andre steder taler om det ønskelige i, at uddannelsen demokratiseres. Dermed tænker vi tit på noget økonomisk, men vi tænker vel også på, at de, der er under uddannelse, skal have større indflydelse på uddannelsesforholdene. Derfor er det naturligt, at eleverne rundt omkring på skolerne kan føle sig foranlediget til at oprette elevråd, og man skulle tro, at de politikere, der taler om demokratisering af skolen, var glade for, at eleverne tog sådanne initiativer, tog

[Sigsgaard.]

det arbejde på sig, som jo hører med. Der er opstået en del sådanne elevråd rundt omkring. Dermed er der også opstået behov for et vist samarbejde mellem disse elevråd, og derfor er der for nylig dannet en landsorganisation af elever. Nu koster det jo altid penge at drive en organisation, og det har da også voldt den nydannede landsorganisation problemer at skaffe økonomisk dækning for udgifterne i forbindelse med arbejdet. Struer kommune er kommet til hjælp og har stillet lokaler til rådighed, men det er jo sådan, at organisationens medlemmer, eleverne rundt omkring, ikke har så forfærdelig mange penge, og for at organisationen kan overleve, er det derfor nødvendigt, at den får tilskud fra det offentlige. Det er også naturligt, at den får sådanne tilskud ud fra den interesse, man burde have her i folketinget og i regeringen for, at et sådant arbejde udføres.

Organisationen søgte i januar 15.000 kr., var hos undervisningsministeren ved sin formand, har jeg forstået. Det er et beskedent beløb — jeg har regnet det ud til at udgøre 2-3 øre pr. elev i Danmark pr. år. Alligevel hævdes det i dagspressen, at organisationen, allerede inden en formel ansøgning forelå, fik ministerens nej med det argument, at ministeren ikke ønskede, at organisationer under gymnasieplanet skulle støttes. Det forekommer mig uforståeligt, hvis dette virkelig er tilfældet, bl. a. når man tænker på alle de andre ganske store tilskud, der gives til forskellige formål. Jeg håber, det ikke er rigtigt, og hvis det er rigtigt, beder jeg om en nærmere begrundelse.

Undervisningsministeren (Helge Larsen):

Jeg er ganske enig med hr. Sigsgaard om det værdifulde i, at elevrådstanden udvikles; det har vi haft lejlighed til at drøfte i forbindelse med skolestyrelsesloven, og jeg skal ikke sige mere om det i denne forbindelse. Det er rigtigt, at vi i undervisningsministeriet har tanker om, at elevorganisationer til og med gymnasiet ikke skal have støtte fra ministeriet. Det skal ses i sammenhæng med den påtænkte opgavefordeling mellem stat og kommune. Folkeskolen er kommunal, og det udvalg, der behandlede loven om skolestyrelsen, gav udtryk for, at gymnasier burde drives på amtskom-

munalt plan. Efter den nye skolestyrelseslov får elevrådene adgang til at deltage i skolenævns møder, og i cirkulærer om skolenævnene vil jeg finde det naturligt at fremhæve, at elevrådene kan modtage støtte fra kommunerne til deres virksomhed, for så vidt det måtte være påkrævet. Landsorganisationen af Elever har tidligere modtaget et engangstilskud på 8.000 kr., og det er rigtigt, at jeg i januar havde et møde med formanden for Landsorganisationen af Elever, men det er ikke rigtigt, at en ansøgning om et tilskud på 15.000 kr. blev afleveret ved den lejlighed; jeg sagde, at man kunne sende en ansøgning. Den er modtaget i forårs, jeg skal have et møde med organisationen inden længe, og dér vil vi drøfte et yderligere tilskud på baggrund af, at den nye styrelseslov for det kommunale skolevæsen jo først træder i kraft til april, og også på baggrund af, at der naturligvis har været udgifter ved starten af organisationen på et tidspunkt, da medlemsbidrag fra de enkelte elevråd ikke er gået ind i større tal.

Sigsgaard: Jeg takker for ministerens svar og er glad for, at meddelelsen i dagspressen i hvert fald til en vis grad var urigtig, og at der altså nu er udsigt til, at der gives endnu et tilskud.

Derimod vil jeg nok sætte et spørgsmålstegn ved det rigtige i, at man ligesom understreger, at det er et midlertidigt tilskud. Ministeren nævnte, at der nu kommer en ny styrelseslov, og så mente ministeren, at det i højere grad måtte være kommunerne eller måske amtskommunerne, der støttede, og det kan være naturligt, for så vidt angår elevrådene, men hvad med en landsorganisation? Hvilken amtskommune, hvilken kommune skal støtte landsorganisationen? Man kan sige, de skal finde sammen om det, men det tror jeg bliver ganske svært. Jeg tror, det vil være en praktisk og naturlig løsning — også når man tænker på, hvor små beløb det her drejer sig om — at støtten til landsorganisationen bliver en statslig støtte fra undervisningsministeriet, idet jeg i øvrigt kan tilslutte mig betragtningen om, at det bør være en kommunal opgave at støtte de enkelte elevråd. Jeg skal henstille til ministeren, at han positivt overvejer denne tanke.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Så vidt jeg har forstået Landsorganisationen af Elever, er dens indstilling den, at man helst vil bygge sin landsorganisation op på bidrag fra de enkelte elevråd. Jeg vil formode, at man med en kommunal støtte til de enkelte elevråd vil kunne opnå sådanne kontingenter, at man kan køre sin organisation uden statstilskud. Om det lykkes, vil tiden vise.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af **Otto Mørch** til fiskeriministeren:

„Vil ministeren medvirke til, at der gennem en ændring af fredningsbestemmelserne for ørredfiskeriet i Gudenå hindres for stort fiskeri af rognfisk og dermed decimering af ørredbestanden?“

Otto Mørch: Mit spørgsmål til ministeren kan ganske kort motiveres med, at der under de nuværende ørredfredningsbestemmelser i loven om fiskeri i Randers Fjord og Gudenå desværre fiskes for mange rognfisk, og at man derved decimerer den samlede ørredbestand. Jeg tror, at en ændring af fredningsperioden fra det nuværende tidsinterval 1. november til 28. februar til tidsintervallet 1. december til 31. marts i højere grad vil sikre ørredbestanden i Randers Fjord og Gudenå. Jeg vil gerne understrege, at der altså her ikke er tale om en tidsmæssig indskrænkning af fiskemulighederne, men blot om en forskydning af fredningstidene. Jeg håber, ministeren vil imødekomme ønsket fra de interesserede organisationer af såvel erhvervsfiskere som sportsfiskere om denne ændring i fredningsbestemmelserne.

Fiskeriministeren (A. C. Normann): Ifølge bestemmelserne for fredning af ørred i Gudenå i § 39 i lov om ferskvandsfiskeri og i § 2 i lov om fiskeri i Randers Fjord og Gudenå er ørreder bortset fra regnbueørreder fredet fra 1. november, som det er sagt, til udgangen af februar, hvilket i forhold til den tidligere lovgivning betyder en udvidelse af fredningstiden med 1 måned, nemlig februar måned. Det ærede medlem synes at formode, at der i Gudenåen foregår et for

stort fiskeri efter rognfisk, således at ørredbestanden ikke når den størrelse, der ellers skulle være muligheder for.

Efter det, der foreligger for mig, er det imidlertid tvivlsomt, om man ved at gennemføre en yderligere fredning eller ved en forskydning af fredningstiden opnår en forøgelse af denne bestand. I marts måned må opgangen af gydefisk og gydning endvidere antages stort set at være overstået, mens der foregår en ganske betydelig opgang i november måned. Fiskeribiologerne synes i øvrigt at være af den opfattelse, at det måske snarere er mangelen på egnede gydepladser i og ved åen, der er den mest begrænsende faktor for ørredbestandens vækst.

Jeg kan i den forbindelse oplyse, at Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser netop er i færd med at foretage en gennemgang af de forskellige udsætningsplaner for åen, og en undersøgelse af de udsætningspladser, man hidtil har kunnet kontrollere, har ikke givet grund til at tro, at der skulle være mangel på gydefisk. Ja, man har endda vist lov at sige, at Gudenåen øst for Tange er en af Danmarks fiskerigeste åer, hvad havørred angår, og det til trods for at der drives et intenst fiskeri.

Derimod kniber det med opgang af ørreder vest for Tangeværket, idet den i sin tid dér etablerede fisketrappe ikke fungerer som forudsat. Dette uheldige forhold søges dog i nogen grad afhjulpet ved udsætninger.

Jeg vil gerne sluttelig sige, at jeg er villig til nærmere at overveje det rejste spørgsmål, såfremt motiverede ønsker måtte fremkomme fra de direkte interesserede eller fra de hovedorganisationer, der repræsenterer disse.

Otto Mørch: Jeg kan takke ministeren for tilsagnet om, at sagen vil blive overvejet, og så håber jeg, at det vil blive meget positive overvejelser.

Med hensyn til ministerens bemærkninger om, at man skal afvente organisationerne, gav jeg jo klart udtryk for, at erhvervsfiskeriorganisationerne og sportsfiskerorganisationerne ønsker en ændring.

Så havde ministeren en lille bemærkning om, at jeg formodede, at der var for stort fiske-

[Otto Mørch.]

ri af rognfisk; nej, jeg ikke alene formoder det, det er konstateret, og det er derfor, organisationerne også har bakket mig op.

Fiskeriministeren (A. C. Normann): Jeg bliver nødt til at erindre det ærede medlem om, at når man foretager ændringer i love og bestemmelser, også fredningsbestemmelser, støtter man sig i reglen på den sagkundskab, der er til rådighed for ministerierne og for administrationen, og det er da det, jeg har gjort. Jeg vil også erindre om, at de bestemmelser, der i øjeblikket er gældende, er gennemført efter ønske fra og med billigelse af de pågældende organisationer.

Det ærede medlem nævnte, at der stod organisationer bagved, men jeg hørte ikke navnene på disse organisationer. Jeg har imidlertid opfattet det sådan, at det var de lokale organisationer, det drejede sig om, mens de organisationer, som vi plejer at høre ved ændringer af fiskeribestemmelser, er de hovedorganisationer, som vi anser for forhandlingsberettigede.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Krog Hansen* til arbejdsministeren:

„Sympatiserer ministeren med den tendens, et flertal af arbejdsrettens dommere synes at have til altid at følge arbejdsgivernes krav om skærpede domme, og finder ministeren det ikke nødvendigt at tage „Lov om arbejdsretten“ af 4. oktober 1919 op til revision?“

Skriftlig begrundelse:

I flere tilfælde har vi været vidne til, at arbejdsretten har afsagt domme, der hvilede på et totalt forældet retsgrundlag, et retsgrundlag, som efterhånden er 50 år gammelt. Endvidere har vi under den sidste tids uro på arbejdsmarkedet konstateret, at arbejdsretten igennem en umotiveret forhøjelse af bodsbeløbene ikke har medvirket til mere ro på de danske arbejdspladser, en ro, som må være rettens primære sigte.

Formanden: Spørgeren har ordet for at supplere sin skriftlige begrundelse af spørgsmålet.

Krog Hansen: Arbejdsretten har ikke været særlig populær blandt arbejderne. Der er derfor ikke noget nyt i, at brede kredse inden for fagbevægelsen kritiserer dens afgørelser og betragter den som en standret. Det nye i situationen, som også danner baggrund for mit spørgsmål, er punkt 1: at det fra dag til dag er blevet 40-50 pct. dyrere at strejke, en forhøjelse, som intet har med pristallet at gøre, men udelukkende skyldes et krav fra arbejdsgiverne.

Punkt 2: at fagbevægelsens dommere enten er udtrådt eller overvejer at udtræde af dommerkollegiet, en overvejelse, som ikke skyldes kommunistisk infiltration. Spørgsmålet er, hr. minister, om vi skal lade 7 og 5 være lige, eller om vi skal gøre noget ved sagen.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard): Hr. Krog Hansen spørger, om jeg ikke finder tiden inde til at tage loven om arbejdsretten op til revision, og begrundet sit spørgsmål med henvisning til nogle domme, som han ikke kan lide. Af dagspressen forstår jeg, at det kommunistiske partis, man kan vist sige selvbestaltede repræsentant her i folketinget kan ventes at ville foreslå arbejdsretten helt ophævet. I den anledning skal jeg kort tilkendegive, at det ikke kunne falde mig ind at medvirke til at ophæve arbejdsretten, og at det ikke indgår i min tankegang at søge loven revideret på det grundlag, hr. Krog Hansen baserer sit spørgsmål på.

Jeg anser arbejdsretten for at være en af de mest originale og en af de mest demokratiske institutioner, det danske samfund har skabt. Dommerne vælges af arbejdsmarkedets parter selv, og rettens formandskab udpeges af disse valgte dommere. Da loven senest i 1964 var genstand for ændringer, skete det på grundlag af indstilling fra arbejdsretskommissionen af 1956, hvori arbejdsretten og arbejdsmarkedets hovedorganisationer havde sæde. Det er efter min mening ganske klart, at ændringer i lovgrundlaget for arbejdsmarkedets egen retsinstans også i fremtiden må forudsætte tilkendegivelser fra arbejdsmarkedets hovedorganisationer og fra arbejdsretten selv om, hvorvidt ændringer er ønskelige.

Lad mig tilføje, at retsgrundlaget for

[Arbejdsministeren.]

arbejdsretten ingenlunde er forældet, men ganske enkelt består i, at indgåede overenskomster skal overholdes; det er en tankegang, der forhåbentlig ikke bliver genstand for forældelse. Arbejdsrettens virksomhed er således ikke vendt hverken mod arbejdstager eller mod arbejdsgiver, men er et værn for begge parter.

Krog Hansen: Må jeg sige til arbejdsministeren, at hvad det kommunistiske parti agter at gøre her i folketinget, kommer ikke rigtig mit spørgsmål ved. Jeg har ikke spurgt, om arbejdsministeren vil ophæve arbejdsretten. Jeg har spurgt, om arbejdsministeren vil være med til at foretage visse ændringer, om han finder, der er behov for at foretage visse ændringer.

Lad mig derfor stille et tillægsspørgsmål: vil arbejdsministeren være med til at ned sætte et udvalg til kulegravning af problemerne vedrørende loven om arbejdsretten, et udvalg, som passende kunne bestå af arbejdsmarkedets parter plus repræsentanter for de politiske partier? Jeg tror, det er nødvendigt, at man kigger på disse ting.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard): Jeg mener, at jeg foruden at gøre en bemærkning om det kommunistiske partis forventede forehavender også besvarede hr. Krog Hansens spørgsmål. Jeg har ikke til hensigt på grundlag af hr. Krog Hansens spørgsmål her at bede en kommission om at gå i gang med dette arbejde. Tilkendegivelser må komme fra arbejdsmarkedets parter selv, fra arbejdsretten selv; det er de rigtige til at rejse disse spørgsmål.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden (sidste) behandling af forslag til folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af Den internationale Sukkeroverenskomst af 1968.

(Første behandling af forslaget til folketingsbeslutning (nr. IV) findes i tidenden sp. 760, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 317).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslaget sattes til forhandling.

Sigsgaard: Vi kan i VS stemme for ratifikation af overenskomsten, men jeg skal lige gøre den bemærkning, at vi nødig ser, at vor tilslutning tages som udtryk for, at vi er indforstået med og tilfreds med den sukkerpolitik, der føres af de fleste lande — vi er heller ikke tilfreds med den politik, der føres af Danmark — men jeg kan om dette henvise til det, jeg sagde, da det foreliggende forslag første gang var til behandling. Vi havde gerne set, at man var gået videre, at man havde givet bedre betingelser for de lande, der skal leve af deres sukkerproduktion, selv om vi er klar over, at det selvfølgelig ville have kostet noget for lande som f. eks. Danmark, der har en beskeden sukkerproduktion. Vi havde gerne set, man var gået videre, men vi betragter det foreliggende forslag som et fremskridt, og derfor kan vi alligevel stemme for det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges enstemmigt med 119 stemmer.

Formanden: Der vil nu blive givet udenrigsministeren meddelelse om denne vedtægt.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden (sidste) behandling af forslag til folketingsbeslutning vedrørende idrættens forhold [af Kjeld Olesen m. fl.].

(Første behandling af forslaget til folketingsbeslutning (nr. XVII) findes i tidenden sp. 1953, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 325).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslaget sattes til forhandling.

Kjeld Olesen: Det vil være naturligt her ved sidste behandling på forslagsstillernes vegne at sige tak for et positivt udvalgsarbejde. Det fremgår af betænkningen, at der på alle væsentlige punkter er enighed, og